

บทที่ 12

การผลิตไก่เนื้อ

12.1 ไก่เนื้อประกันราคา

12.1.1 ระบบการผลิตไก่เนื้อประกันราคา

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่แบบประกันราคา ให้ข้อมูลว่า การเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคา คือ บริษัทจะควบคุมปัจจัยการผลิตบางส่วน โดยให้เกษตรกรทำสัญญาซื้อขายตามปริมาณและคุณภาพที่บริษัทกำหนด ซึ่งปัจจัยการผลิตนั้นบริษัทจะเป็นผู้สนับสนุนในลักษณะให้กู้ยืมแบบครบวงจร ทั้งพันธุ์ อาหาร ยา และวัคซีน ซึ่งเกษตรกรจะต้องชำระคืนหลังจากขายผลผลิตในรุ่นนั้นๆ โดยผลตอบแทนที่ได้รับจากไก่เนื้อจะคิดเป็น บาทต่อกิโลกรัม โดยบริษัทที่เข้าไปส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ 3 บริษัทใหญ่ ได้แก่ บริษัท CP บริษัทเบทาโกร และบริษัท RPM ระยะเวลาในการเลี้ยงไก่เนื้อจะเลี้ยงประมาณ 35 - 45 วัน ซึ่งหลังจากนำไก่ออกแล้วจะพักประมาณ 1 เดือน ก่อนนำไก่รุ่นใหม่เข้า

จากการเก็บข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาจำนวน 15 ราย พบว่า เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 40) ขณะที่บางรายมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ ปวส. (ร้อยละ 6.7) ร้อยละ 13.3 จบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวส. กรณีของไก่เนื้อประกันราคาเป็นกรณีที่มีหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าสูงสุดในบรรดากลุ่มสัตว์ถึงร้อยละ 33.3 สำหรับความรู้ด้านการเกษตรจากการอบรม ร้อยละ 93.3 ของเกษตรกรเคยได้รับการอบรมทางด้านการเกษตร อาชีพหลักของครัวเรือนคือการเลี้ยงสัตว์

เกษตรกรร้อยละ 86.7 ระบุครัวเรือนตนเองมีฐานะปานกลาง ในขณะที่ร้อยละ 6.7 ระบุว่าตนเองมีฐานะยากจนและขัดสน กรณีของไก่เนื้อประกันราคาเป็นกรณีที่มีเกษตรกรระบุว่าตนเองมีฐานะดีมากที่สุด (ราย) ร้อยละ 6.7 ซึ่งเป็นร้อยละที่สูงที่สุดในกลุ่มสัตว์สำหรับฐานะนี้ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคามีมูลค่าทรัพย์สิน อันได้แก่ บ้าน รถ โรงเรือน โดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 1,063,848 บาทซึ่งมีค่าสูงเป็นอันดับสองในกลุ่มสัตว์ มีที่ดินเฉลี่ย 12.51 ไร่ต่อครัวเรือน (ขนาดที่ดินมากเป็นอันดับสองในกลุ่มสัตว์) มีรายได้สุทธิเงินสดเฉลี่ย 634,138 บาทต่อครัวเรือน (รวมจากทุกแหล่ง) โดยเป็นรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 536,242 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 84 ของรายได้ครัวเรือนทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เลี้ยงไก่เนื้อปีละ 3 - 6 รุ่นๆ ละ 32 - 45 วัน ซึ่งหลังจากนำไก่ออกแล้วจะพักประมาณ 1 เดือน ก่อนนำไก่รุ่นใหม่เข้า โดยเลี้ยงเฉลี่ยรุ่นละประมาณ 18,000 ตัวต่อรุ่น ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73) ใช้น้ำจากบ่อบาดาลส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ส่วนใหญ่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคามีประสบการณ์ในการเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญาอยู่ ส่วนใหญ่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญาอยู่ในช่วง 1 - 5 ปี (ร้อยละ 9) ในช่วง 6 - 10 ปี (ร้อยละ 33) เกษตรกรร้อยละ 13.3 มีประสบการณ์ในช่วง 16 - 20 ปี นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรที่มีประสบการณ์ถึง 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.9 เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60) ไม่

เคยทำเกษตรพันธะสัญญาในพืชหรือสัตว์อื่น เกษตรกรที่เคยทำร้อยละ 40 เคยทำพันธะสัญญาในไก่เนื้อ ไก่ไข่ หรือเป็ด หรือเปลี่ยนบริษัทแต่เลิกทำไปแล้วเพราะบริษัทมีกฎระเบียบเข้มงวด ขาดอิสระในการทำงาน ร้อยละ 26.8 อีกเหตุผลคือทำให้ราคาถูกกว่าราคาตลาดหรือราคาต่ำไป ร้อยละ 6.7 และ เกษตรกรทุกคน (ร้อยละ 100) ไม่ได้ทำเกษตรพันธะสัญญาอื่นควบคู่ไปกับการเลี้ยงไก่การเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคา เกษตรกรร้อยละ 86.7 มีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นลักษณะสัญญาประกันราคากับทางบริษัท โดยตรงร้อยละ 80 และทำสัญญากับนายหน้าซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัทโดยตรง ร้อยละ 13.3 อีกร้อยละ 6.7 ทำสัญญากับนายหน้าอิสระ ผู้ที่แนะนำให้ทำเกษตรพันธะ ร้อยละ 26.7 คือ พนักงานส่งเสริมของบริษัท รองลงมาคือ เกษตรกรเพื่อนบ้านร้อยละ 20

ในด้านข้อตกลงด้านปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรทุกคนต้องใช้พันธุ์ไก่เนื้อที่บริษัทกำหนดและต้องซื้อจากบริษัทเท่านั้น โดยร้อยละ 13 ของเกษตรกรต้องซื้อเป็นเงินสด และร้อยละ 87 สามารถซื้อเป็นเงินเชื่อ ส่วนอาหารสัตว์และเวชภัณฑ์ เกษตรกรทุกคนต้องซื้อจากบริษัทและบริษัทจะกำหนดอาหารและเวชภัณฑ์ที่จะใช้เอง เกษตรกรร้อยละ 53 ระบุว่ามีการกำหนดขนาดการผลิตหรือโควตาในการผลิตที่แน่นอน ร้อยละ 80 ระบุว่ามีการตรวจสอบสถานที่ผลิตจากเจ้าหน้าที่บริษัทหรือตัวแทนบริษัท ร้อยละ 13 ระบุว่ามีการสนับสนุนวัสดุหรืออุปกรณ์อื่นๆในการผลิตในรูปเงินเชื่อ และไม่มีการสนับสนุน/จัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิตในรูปเงินเชื่อ

ในด้านการตกลงรับซื้อผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 46.7 ระบุว่ามีการประกันจะรับซื้อผลผลิตโดยไม่ระบุปริมาณที่แน่นอน ร้อยละ 6.7 ระบุว่ามีการระบุปริมาณขั้นต่ำที่จะรับซื้อ ร้อยละ 60 ระบุว่ามีการประกันราคาซื้อขั้นต่ำโดยระบุเกรดหรือคุณภาพผลผลิต ร้อยละ 13.3 ระบุว่ามีการรับประกันว่าจะรับซื้อผลผลิตแต่ไม่ได้ระบุราคาซื้อที่แน่นอน

ในด้านการแบ่งปันค่าใช้จ่าย พบว่า ในกรณีปัจจัยการผลิตเสียหาย เช่น ลูกไก่เนื้อตาย เกษตรกรร้อยละ 86.7 ระบุว่าเกษตรกรรับผิดชอบเองทั้งหมด ร้อยละ 13.3 ระบุว่าบริษัทรับผิดชอบบางส่วน ในกรณีผลผลิตเสียหายจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง พายุ เกษตรกรร้อยละ 53.3 ระบุว่า เกษตรกรรับผิดชอบเองทั้งหมด ร้อยละ 6.7 ระบุว่า เกษตรกรได้รับยกเว้นหนี้สินและได้รับเงินค่าชดเชยจำนวนหนึ่ง ร้อยละ 26.7 เกษตรกรต้องรับผิดชอบเองโดยการทำประกัน ในด้านผลผลิตเสียหายจากโรคระบาด เกษตรกรร้อยละ 91.7 ระบุว่า เกษตรกรต้องรับผิดชอบค่าปัจจัยการผลิตเอง

12.1.2 ต้นทุน รายได้ และกำไร ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคาในระบบเกษตรพันธะสัญญา

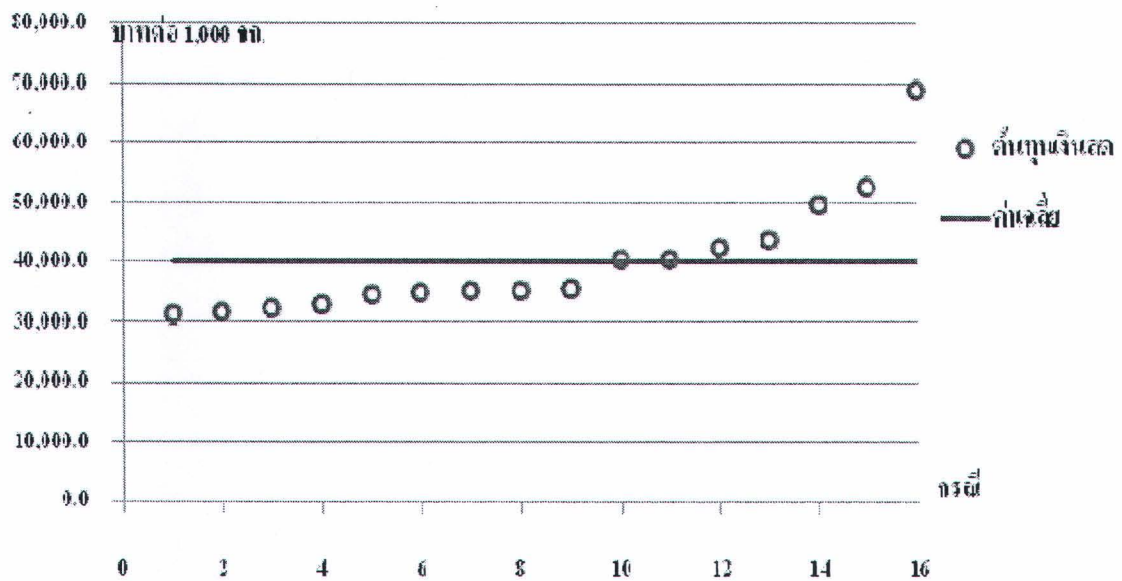
จากการคำนวณข้อมูลต้นทุนการผลิต พบว่าในส่วนของต้นทุนเงินสดของไก่เนื้อแบบประกันราคามีต้นทุนเงินสดเฉลี่ยจากตัวอย่าง 16 ตัวอย่าง อยู่ที่ 40,178.28 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ขณะที่ต้นทุนเงินสดเฉลี่ยจากตัวอย่าง 15 ตัวอย่าง (ไม่นำค่าเฉลี่ยของเกษตรกรที่เลี้ยงไก่โดยการขายไก่เฉพาะรุ่นเล็กมาคำนวณ) อยู่ที่ 38,253.48 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่ามัธยฐานอยู่ที่ 35,527.10 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9,958.00 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ในด้านการกระจายตัวของต้นทุนเงินสด

พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะอยู่ในช่วง 34,220.10 - 42,907.22 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมโดยส่วนใหญ่ เกษตรกรมีต้นทุนเงินสดในช่วง 30,000 - 35,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ถึง 5 รายคิดเป็นร้อยละ 31.25 ของเกษตรกรตัวอย่าง ตามด้วยต้นทุนเงินสดใน 2 ช่วงที่มีเกษตรกรเท่ากันจำนวน 4 รายคิดเป็นร้อยละ 25.0 ต่อช่วง คือช่วง 35,001 - 40,000 และ 40,001 - 45,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม (ตารางที่ 12.1 และ รูปที่ 12.1) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (CV) ของต้นทุนเงินสดไก่เนื้อแบบประกันราคาในปีการเลี้ยง 2553 เท่ากับ 0.25 แสดงว่ามีความผันผวนของต้นทุนเงินสดค่อนข้างต่ำ หากพิจารณารูปที่ 12.1 จะเห็นได้ว่า มีเกษตรกรหนึ่งรายที่มีต้นทุนเงินสดสูงกว่าเกษตรกรรายอื่นค่อนข้างมากคือเกษตรกรที่เลี้ยงไก่ โดยการขายไก่เฉพาะรุ่นเล็กไม่เหมือนกับเกษตรกรรายอื่น ๆ ที่ขายไก่ที่เลี้ยงจนได้น้ำหนักระดับมากทำให้น้ำหนักของไก่ที่จะนำมาหาต้นทุนต่อกิโลกรัมต่ำส่งผลให้ต้นทุนต่อกิโลกรัมสูง

ตารางที่ 12.1 ต้นทุนเงินสดของการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในระบบเกษตรพันธะสัญญาประจำปี การผลิต พ.ศ. 2552/2553

ต้นทุนเงินสด (บาทต่อ1,000 กก.)	จำนวน	ร้อยละ		
			ค่าเฉลี่ยจากตัวอย่าง 15 ตัวอย่าง (บาทต่อ 1,000 กก.)*	38,253.48
30,000 - 35,000	5	31.25	ค่าเฉลี่ยจากตัวอย่างทั้งหมด 16 ตัวอย่าง (บาทต่อ1,000กก.)	40,178.28
35,001 - 40,000	4	25.00	มัธยฐาน: Median (บาทต่อ 1,000 กก.)	35,527.10
40,001 - 45,000	4	25.00	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: SD (บาทต่อ 1,000 กก.)	9,958.00
45,001 - 50,000	1	6.25		
50,001 - 55,000	1	6.25	25% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	34,220.10
65,000 - 69,000	1	6.25	75% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	42,907.22
รวม	16	100.00	Coefficient of variation	0.25

หมายเหตุ *ค่าเฉลี่ยจาก 15 ตัวอย่างไม่รวมตัวอย่างที่มีค่าสูงมากออกเพื่อให้ค่าเฉลี่ยที่ได้เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างได้

รูปที่ 12.1 การแจกแจงของต้นทุนเงินสดของการผลิตโก๋เนื้อประกันราคาในระบบเกษตรพันธะสัญญา ประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

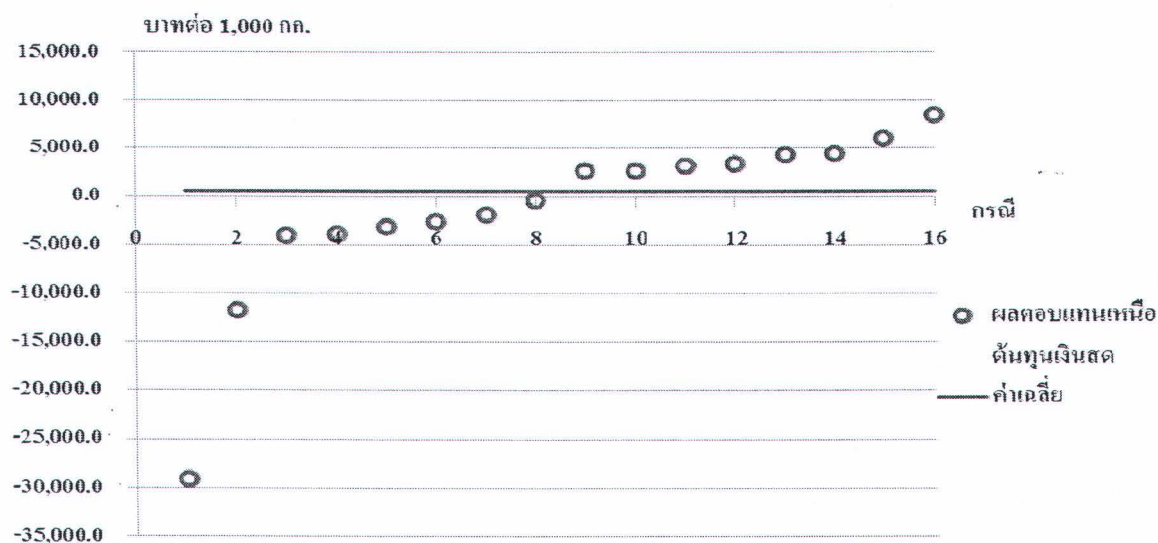
สำหรับการวิเคราะห์ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดประจำปีการเลี้ยง 2553 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดจากตัวอย่าง 16 ตัวอย่างเท่ากับค่าลบ 1,300.84 บาท หรือขาดทุนต้นทุนเงินสดเท่ากับ 1,300.84 บาท ต่อ 1,000 กิโลกรัม ขณะที่ค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดจากตัวอย่าง 15 ตัวอย่าง (ไม่นำค่าเฉลี่ยของเกษตรกรที่เลี้ยงโก๋โดยการขายโก๋เฉพาะรุ่นเล็กมาคำนวณ) เท่ากับค่า 549.12 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมค่ามัธยฐานอยู่ที่ 1,188.17 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8,905.45 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ในด้านการกระจายตัวของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสด พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดอยู่ในช่วง (3,272.24) - 3,645.10 บาทต่อ 1,000 กก. ช่วงผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดที่มีร้อยละของเกษตรกรได้รับมากที่สุดคือ 0 - 10,000 บาทต่อ 1,000 กก. โดยมีเกษตรกรได้รับผลตอบแทนเหนือเงินสดในช่วงนี้มีเกษตรกรจำนวน 8 รายคิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดในช่วงตั้งแต่ขาดทุนสูงสุด 9,999 จนถึงไม่ได้เลย มีเกษตรกรจำนวน 6 รายคิดเป็นร้อยละ 37.50 ของเกษตรกรทั้งหมด จากข้อมูลในตารางที่ 12.2 และ รูปที่ 12.2 จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดของเกษตรกรผู้เลี้ยงโก๋เนื้อแบบประกันราคามีการกระจายระดับสูงมาก ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดมีค่า 6.85 ถ้าพิจารณาการกระจายข้อมูลดังแสดงในรูปที่ 12.2 พบว่ามีกรณีที่เกษตรกรได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดต่ำมาก 1 ราย นั่นคือเกษตรกรรายที่เลี้ยงโก๋ขายแบบโก๋รุ่นเล็ก

ตารางที่ 12.2 ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดจากการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในระบบเกษตรกร
พันธะสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

ผลตอบแทนเหนือ				
ต้นทุนผันแปรเงินสด จำนวน ร้อยละ				
(บาทต่อ 1,000 กก.)				
			ค่าเฉลี่ยจาก 15 ตัวอย่าง*(บาทต่อ 1,000 กก.)	549.12
			ค่าเฉลี่ยจากตัวอย่างทั้งหมด 16 ตัวอย่าง (บาทต่อ 1,000 กก.)	(1,300.84)
(29,999) - (20,000)	1	6.25	มัธยฐาน: Median (บาทต่อ 1,000 กก.)	1,188.17
(19,999) - (10,000)	1	6.25	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: SD (บาทต่อ 1,000 กก.)	8,905.45
(9,999) - 0	6	37.50	25% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	(3,272.24)
0 - 10,000	8	50.00	75% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	3,645.10
รวม	16	100.00	Coefficient of variation	(6.85)

หมายเหตุ () คือจำนวนตัวเลขแสดงตัวเลขต้นทุนเงินสดมากกว่ารายได้

* ค่าเฉลี่ยจาก 15 ตัวอย่างไม่รวมตัวอย่างที่มีค่าสูงมากออกเพื่อให้ค่าเฉลี่ยที่ได้เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างได้

รูปที่ 12.2 การแจกแจงของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดของการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในระบบเกษตรกรพันธะสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

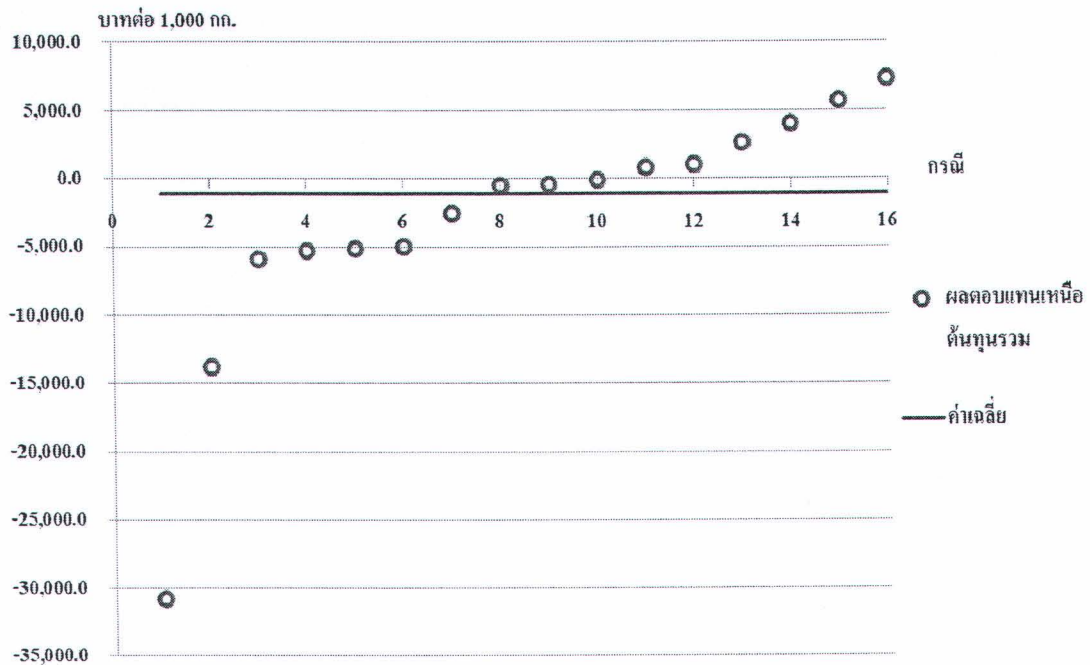
การวิเคราะห์ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดประจำปีการเลี้ยง 2553 ของไก่เนื้อแบบประกัน ราคาในระบบเกษตรพันธสัญญา พบว่ามีค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดจากตัวอย่าง 16 ตัวอย่างเท่ากับค่าลบ 2,951.98 บาท หรือขาดทุนเท่ากับ 2,951.96 บาท ต่อ 1,000 กิโลกรัม ขณะที่ค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนเหนือต้นทุนรวมจากตัวอย่าง 15 ตัวอย่าง (ไม่นำค่าเฉลี่ยของเกษตรกรที่เลี้ยงไก่โดยการขายไก่เฉพาะรุ่นเล็กมาคำนวณ) เท่ากับค่าลบ 1,098.13 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม หรือขาดทุนเท่ากับ 1,098.13 บาท ต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่ามัธยฐานเท่ากับขาดทุน 415 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9,042.68 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ในด้านการกระจายตัวของผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดอยู่ในช่วง (5,116.43) - 1,486.41 บาทต่อ 1,000 กก.และ ช่วงผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดที่มีร้อยละของเกษตรกรจำนวนมากคือ ช่วงขาดทุนสูงสุด 9,999 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมถึงไม่ได้กำไรเลย มีเกษตรกรจำนวน 8 รายคิดเป็นร้อยละ 50 ของเกษตรกรทั้งหมด ตามด้วยช่วงตั้งแต่ไม่ได้เลยจนถึง 10,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 37.50 ของเกษตรกรทั้งหมด รองลงมาคือผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดจากข้อมูลในตารางที่ 12.3 และ รูปที่ 12.3 จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบประกัน ราคามีการกระจายระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดมีค่า 3.06 ถ้าพิจารณาการกระจายข้อมูลดังแสดงในรูปที่ 12.3 พบว่ามีกรณีที่เกษตรกรได้ขาดทุนสุทธิสูงถึงประมาณ 30,000 บาทต่อปีจำนวน 1 ราย เพราะเป็นเกษตรกรที่ขายไก่ขนาดเล็ก

ตารางที่ 12.3 ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดจากการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในระบบเกษตรพันธสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

ผลตอบแทนเหนือ				
ต้นทุนทั้งหมด				
(บาทต่อ1,000 กก.)				
	จำนวน	ร้อยละ		
			ค่าเฉลี่ยจาก 15 ตัวอย่าง*	(1,098.13)
			(บาทต่อ 1,000 กก.)	
			ค่าเฉลี่ยจากตัวอย่างทั้งหมด 16 ตัวอย่าง	(2,951.98)
			(บาทต่อ 1.000 กก.)	
(39,999) - (30,000)	1	6.25	มัธยฐาน: Median (บาทต่อ 1,000 กก.)	(415)
(19,999) - (10,000)	1	6.25	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: SD (บาทต่อ	9,042.68
(9,999) - 0	8	50.00	25% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	(5,116.43)
0 - 10,000	6	37.50	75% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	1,486.41
รวม	16	100.00	Coefficient of variation	(3.06)

หมายเหตุ () คือจำนวนตัวเลขแสดงตัวเลขต้นทุนทั้งหมดมากกว่ารายได้

* ค่าเฉลี่ยจาก 15 ตัวอย่างไม่รวมตัวอย่างที่มีค่าสูงมากออกเพื่อให้ค่าเฉลี่ยที่ได้เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างได้

รูปที่ 12.3 การแจกแจงของผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมดจากการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในระบบ
เกษตรกรพันธสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการนำเสนอรายละเอียดต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาในเกษตรกรพันธสัญญาเป็นการนำเสนอข้อมูลจากเกษตรกรจำนวน 15 รายเท่านั้นเนื่องจากเกษตรกร 1 รายที่ไม่นำมาคำนวณค่าเฉลี่ยเป็นเกษตรกรที่เลี้ยงไก่โดยการขายไก่เฉพาะรุ่นเล็กไม่เหมือนกับเกษตรกรรายอื่นๆ ที่ขายไก่ที่เลี้ยงจนได้น้ำหนักระดับมาก จากตารางที่ 12.4 จะเห็นได้ว่า ต้นทุนเงินสดมีสัดส่วนต้นทุนสูงเมื่อเทียบกับต้นทุนทั้งหมด โดยมีต้นทุนเงินสดจำนวน 38,253.48 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 95.87 ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนเงินสดที่สำคัญได้แก่ ค่าอาหารสัตว์ซึ่งมีค่าถึง 26,064.87 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 65.34 ของต้นทุนทั้งหมด ตามด้วยค่าพันธุ์ไก่เป็นต้นทุนเงินสดตัวหนึ่งที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง มีค่าเท่ากับ 9,191.86 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมหรือ ร้อยละ 23.04 ของต้นทุนทั้งหมด สำหรับต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด มีค่า 1,647.25 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 4.13 ของต้นทุนทั้งหมด โดยเฉพาะค่าเสื่อมราคาโรงเรือน มีค่า 1,006.68 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 2.52 ของต้นทุนทั้งหมด เมื่อเทียบรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคา (รวมรายได้จากการขายมูลไก่และขายไก่ปลดแล้ว) ที่มีค่าเท่ากับ 38,802.60 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม กับต้นทุนเงินสดจำนวน 38,253.48 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนผันแปรเงินสดเท่ากับ 549.12 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม และหากพิจารณาเทียบรายได้อีกกับ ต้นทุนทั้งหมดจำนวน 39,900.73 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม เกษตรกรจะมีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนทั้งหมดน้อยกว่าหนึ่งโดยมีค่าเพียง 0.97 คือมีต้นทุนรวมมากกว่ารายรับหรือเกษตรกรจะขาดทุนสุทธิ 1,098.133 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม นอกจากนี้หากพิจารณาถึง ผลตอบแทนต่อจำนวนแรงงานครัวเรือน ซึ่งค่านี้มีหน่วยเป็นบาทต่อวันมีค่าเท่ากับ 201 บาทต่อวัน (ตารางที่ 12.4) เมื่อนำไป

เปรียบเทียบกับค่าแรงงานจ้างเฉลี่ยในพื้นที่ซึ่งมีค่าประมาณ 171 บาทต่อวัน จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนต่อจำนวนแรงงานครัวเรือนในกรณีไก่ไข่แบบประกันราคามีค่าสูงกว่าค่าแรงงานจ้างเฉลี่ยต่อวันเล็กน้อย

ตารางที่ 12.4 ต้นทุน รายได้และกำไร จากการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในระบบเกษตรพันธสัญญา ประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

รายการ	ค่าเฉลี่ย ^a	หน่วยต่อ 1000 กก.	
		ร้อยละของต้นทุนรวม	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต้นทุน			
ค่าพันธุ์	9,191.86	23.04	2,747.29
ค่าอาหารสัตว์	26,064.87	65.34	4,837.82
ค่ายาหรือเวชภัณฑ์	702.34	1.75	492.33
ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ	1,164.09	2.91	1,135.28
ค่าใช้จ่ายในการขาย	117.89	0.30	150.43
ค่าจ้างแรงงานจ้าง	307.76	0.77	235.18
ดอกเบี้ยจ่าย	704.68	1.76	646.42
รวมต้นทุนเงินสด	38,253.48	95.87	6,537.05
ค่าจ้างแรงงานครัวเรือน	477.08	1.20	351.25
ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน	1,006.68	2.52	923.45
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	150.19	0.38	158.70
ค่าเสียโอกาสที่ดิน	13.30	0.03	6.14
รวมต้นทุนทั้งหมด	39,900.73	100.00	6,780.73
รายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคา	38,627.33		3,105.50
รายได้จากการขายมูลไก่และการขายไก่ปลดแล้ว	175.27		470.57
รายได้รวม	38,802.60		3,160.60
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสด(“รายได้สุทธิ”) ^b	549.12		5,128.63
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	(1,098.13)		5,356.74
จำนวนแรงงานครัวเรือน(คน – วันต่อ 1,000 กก.)	3.09		2.24
ผลตอบแทนต่อจำนวนแรงงานครัวเรือน (บาทต่อวัน)	(201.30) ^c		2,349.631
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนผันแปรเงินสด (ร้อยละ)	3.34		
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ)	(4.98)		
อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.97		

หมายเหตุ: ^a คำนวณค่าเฉลี่ยจากเกษตรกรทั้งหมด 15 ราย

^b รายได้สุทธิ ในความหมายของเกษตรกร คือ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสด

^c เทียบกับค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ เท่ากับ 171 บาทต่อคนต่อวัน

() ตัวเลขในวงเล็บแสดงถึงต้นทุนทั้งหมดสูงกว่ารายได้

ในด้านอัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนนั้น พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนผันแปรเงินสดเท่ากับ ร้อยละ 3.34 ซึ่งต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมเงิน อัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สินมีค่าติดลบร้อยละ 4.98 แสดงว่าการเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาเท่าที่ได้ข้อมูลจากเกษตรกร 15 รายนี้ มีการขาดทุน นอกจากไม่ได้ทุนคืนแล้วยังขาดทุนอีก ทั้งนี้เนื่องจากการเลี้ยงไก่เนื้อแบบนี้ ก็ต้องมีการลงทุนโรงเรือนและอุปกรณ์ โดยตนเองเป็นอันมาก ถ้าคิดอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนทั้งหมด จะมีค่าต่ำกว่า 1 คือผลประโยชน์ไม่คุ้มกับต้นทุน จะเห็นได้ว่าจากข้อมูลของเกษตรกรที่เก็บข้อมูล 15 รายนี้ ไก่เนื้อประกันราคาให้ผลตอบแทนที่ไม่คุ้มกับการลงทุน

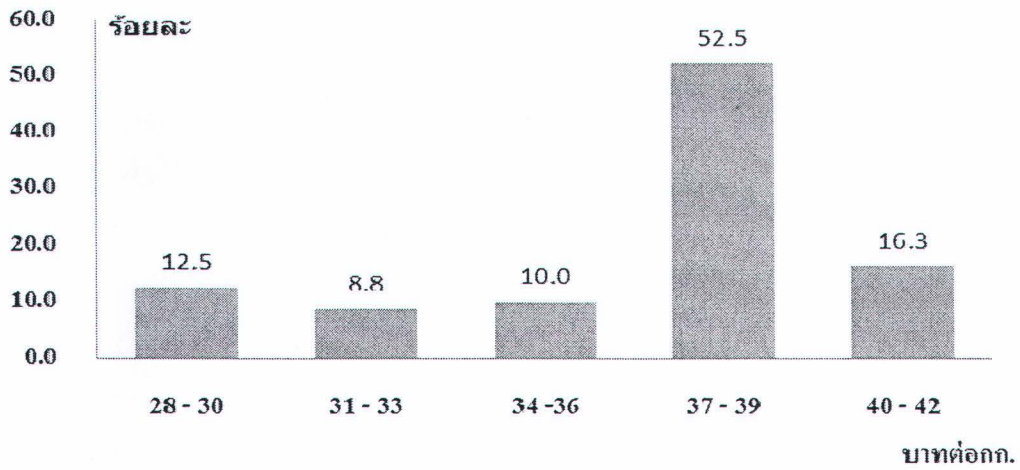
12.1.3 ความเสี่ยงของการผลิตไก่เนื้อประกันราคา

12.1.3.1 ความเสี่ยงของผลผลิต ราคาและรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคา

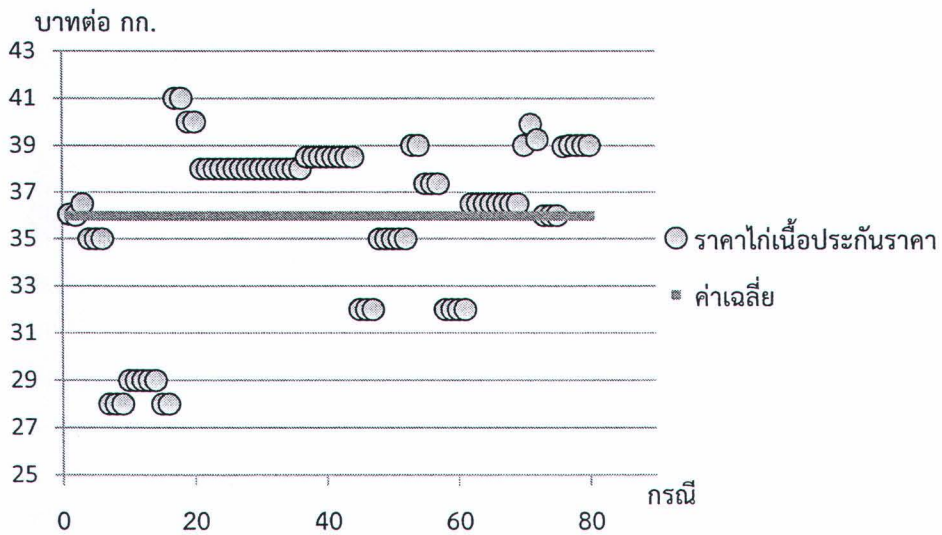
จากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคาจำนวน 15 ราย ถึงราคา รายได้สุทธิต่อครัวเรือนและอัตราการตาย ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าในส่วนของ การเกิดขึ้นของราคาไก่เนื้อประกันราคา มีการแจกแจงของราคาได้เป็น 80 กรณี โดยมีราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 35.98 บาทต่อกก. ค่ามัธยฐานอยู่ที่ 37.36 บาทต่อ กก. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.53 บาทต่อกก.ในด้านการกระจายตัวของราคา พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะได้รับราคาอยู่ในช่วง 35.00 - 38.50 บาทต่อกก. โดยส่วนใหญ่ เกษตรกรขายได้ราคา 37 - 39 บาทต่อกก. ถึง 42 กรณี คิดเป็นร้อยละ 52.5 ของกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด รองลงมาคือราคา 40 - 42 บาทต่อกก.ซึ่งเป็นช่วงราคาที่สูงที่สุดด้วย เกิดขึ้นร้อยละ 16.3 ของกรณีทั้งหมด (ตารางที่ 12.5 รูปที่ 12.4 และ 12.5) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (CV) ของราคาของไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี เท่ากับ 0.10 แสดงว่ามีความผันผวนของราคาต่ำ เกษตรกรให้ข้อมูลว่าการผันผวนของราคา ราคาที่จะได้จะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับการกำหนดราคาของบริษัทและน้ำหนักกก.ของไก่ที่เลี้ยงได้ บริษัทอาจปรับราคาขึ้นหากราคาไก่ในท้องตลาดสูงขึ้น

ตารางที่ 12.5 ราคาไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี

ราคาไก่ (บาทต่อกก.)	จำนวนกรณี	ร้อยละ		
			ค่าเฉลี่ย(บาทต่อกก.)	35.98
28 - 30	10	12.50	Median (บาทต่อกก.)	37.36
31 - 33	7	8.80	SD (บาทต่อกก.)	3.53
34 - 36	8	10.00	25 %percentile (บาทต่อกก.)	35.00
37 - 39	42	52.50	75% percentile (บาทต่อกก.)	38.50
40 - 42	13	16.30	Coefficient of variation	0.10
รวม	80	100.00		

รูปที่ 12.4 ราคาไก่เนื้อประกันราคาต่อกิโลกรัม ในรอบ 10 ปี

รูปที่ 12.5 การกระจายตัวของราคาไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี

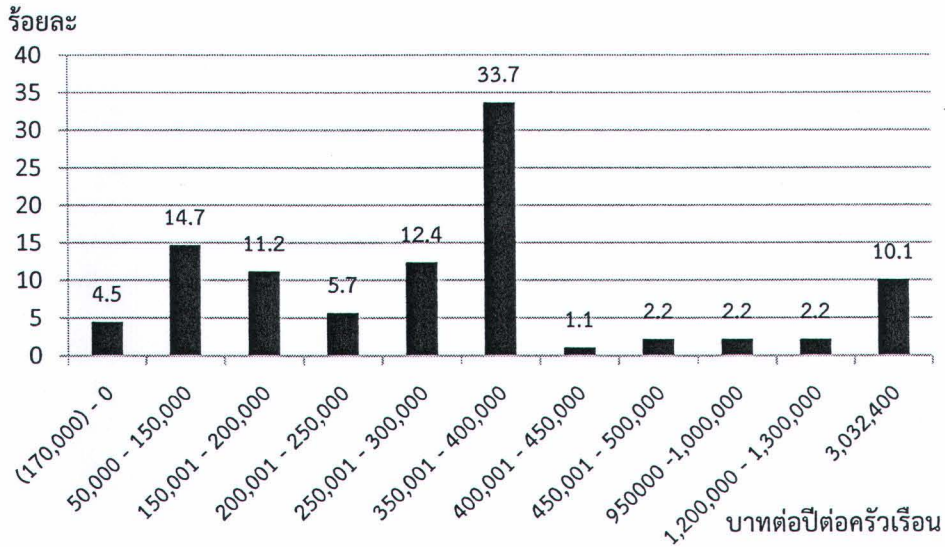
สำหรับรายได้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคาได้ให้ข้อมูลพบว่าในรอบ 10 ปี มีรายได้เกิดขึ้นทั้งหมด 89 กรณี มีค่าเฉลี่ยของรายได้เท่ากับ 589,892.13 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ค่ามัธยฐานอยู่ที่ 375,000.00 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 851,926.27 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ในด้านการกระจายตัวของรายได้ พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะได้รับราคาอยู่ในช่วง 200,000.00 - 400,000.00 บาทต่อครัวเรือนต่อปี จากข้อมูลในตารางที่ 12.6 รูปที่ 12.6 และ รูปที่ 12.7 จะเห็นได้ว่ารายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคามีการกระจายตัวระดับสูง ตั้งแต่ประสบผลขาดทุน จนถึงรายได้สุทธิต่อครัวเรือนสูงถึง 3,032,400 บาท ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของรายได้มีค่าเท่ากับ 1.44

หากพิจารณาช่วงรายได้ที่เกษตรกรได้รับ รายได้ในช่วง 350,001 - 400,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปีเป็นช่วงที่ร้อยละของกรณีที่เกษตรกรได้รับเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมาคือรายได้ในช่วง 50,000 - 150,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีการเกิดขึ้นร้อยละ 14.7 ของกรณีทั้งหมด ตามด้วย รายได้ในช่วง 250,001 - 300,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีการเกิดขึ้นร้อยละ 12.4 ของกรณีทั้งหมด ที่น่าสังเกตสำหรับกรณีของไก่เนื้อประกันราคาคือมีกรณีที่เกษตรกรที่ขาดทุนจนถึงไม่ได้รับรายได้เลย จำนวนร้อยละ 4.5 ของกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด และมีถึงร้อยละ 10.1 ของกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับสูงถึง 3,032,400 บาทต่อปีต่อครัวเรือน เหตุผลที่เกษตรกรให้สำหรับความผันผวนของรายได้จะขึ้นอยู่กับ การเกิดขึ้นของโรคระบาด การปรับราคาของบริษัทตามภาวะต้นทุน และปริมาณการเลี้ยง

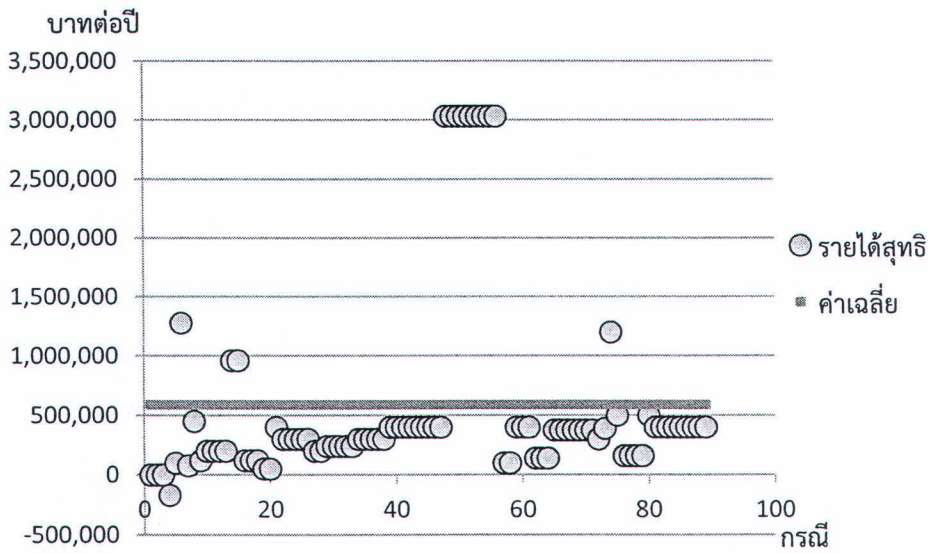
ตารางที่ 12.6 รายได้สุทธิต่อครัวเรือนของไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี

รายได้สุทธิต่อครัวเรือนต่อปี	จำนวนกรณี	ร้อยละ		
(170,000) - 0	4	4.50	ค่าเฉลี่ย (บาทต่อปี)	589,892.13
50,000 - 150,000	13	14.70	ค่ามัธยฐาน (บาทต่อปี)	375,000.00
150,001 - 200,000	10	11.20	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บาทต่อปี)	851,926.27
200,001 - 250,000	5	5.70	25% percentile (บาทต่อปี)	200,000.00
250,001 - 300,000	11	12.40	75% percentile (บาทต่อปี)	400,000.00
350,001 - 400,000	30	33.70	Coefficient of variation	1.44
400,001 - 450,000	1	1.10		
450,001 - 500,000	2	2.20		
950,000 - 1,000,000	2	2.20		
1,200,000 - 1,300,000	2	2.20		
3,032,400	9	10.10		
รวม	89	100.00		

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงตัวเลขผลขาดทุน

รูปที่ 12.6 รายได้สุทธิต่อครัวเรือนของการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี

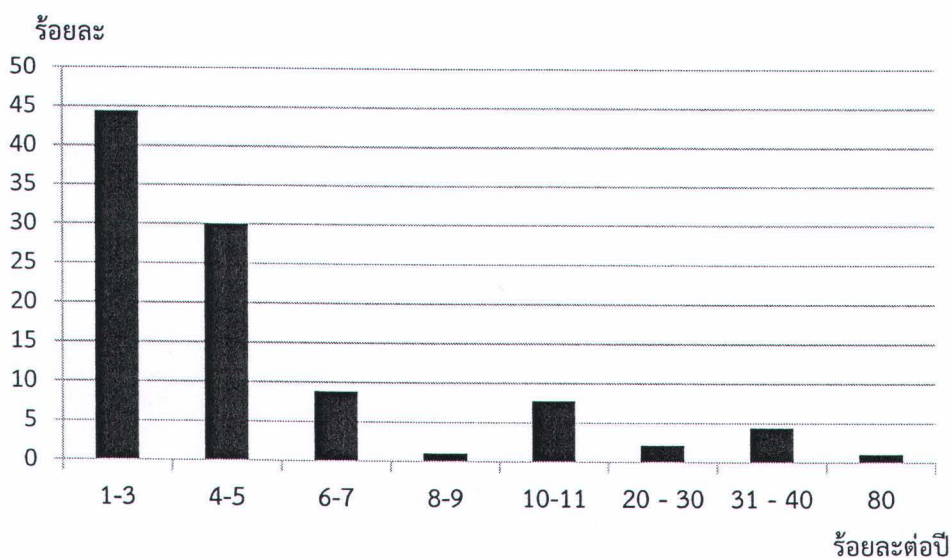
รูปที่ 12.7 การกระจายรายได้สุทธิของการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี

ในส่วนของความแปรปรวนของอัตราการตายของไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี มีกรณีเกิดขึ้นทั้งหมด 90 กรณี มีค่าเฉลี่ยของอัตราการตายอยู่ที่ร้อยละ 6.84 ค่ามัธยฐานอยู่ที่อัตราร้อยละ 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับอัตราร้อยละ 11.28 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของรายได้มีค่าถึง 1.65 แสดงถึงความแปรปรวนในระดับสูง ในด้านการกระจายตัวของผลผลิตต่อไร่ พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะมีอัตราการตาย อยู่ในช่วงร้อยละ 2.86 - 5.19 อัตราการตายในช่วงร้อยละ 1 - 3 เป็นช่วงที่มีกรณีเกิดขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 44.44 ของกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด รองลงมาคือช่วงอัตราการตายร้อยละ 4 - 5 โดยเกิดขึ้นร้อยละ 30.0 จากกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมดมีอยู่ 1 กรณีหรือร้อยละ 1.11 ที่มีอัตราการตายสูงมาก

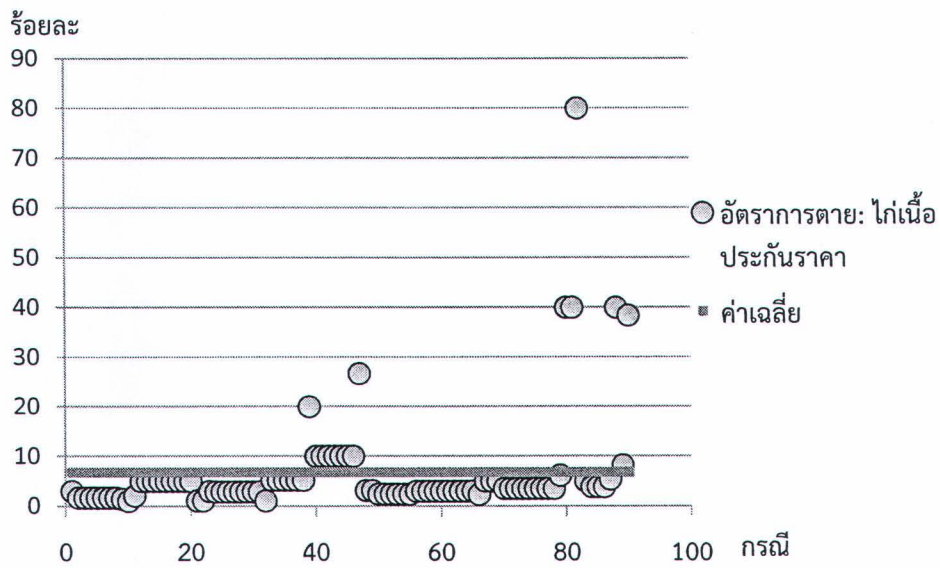
ถึงร้อยละ 80 และมีอยู่ 4กรณีหรือร้อยละ 4.44 ที่มีอัตราการตายสูงช่วงร้อยละ 31 - 40 (ตารางที่ 12.7 รูปที่ 12.8 และ 12.9) เกษตรกรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของความผันผวนของอัตราการตายว่าเกี่ยวข้องกับ ความหนาแน่นของเล้าที่อาจทำให้ไก่เหยียบกันตาย อากาศ ความแข็งแรงของลูกไก่ โรคระบาด การดับของ ไฟฟ้า และการดูแลจัดการในฟาร์ม รายได้สุทธิที่แสดงในตารางเหล่านี้ เป็นรายได้สุทธิที่ระบุโดยเกษตรกร ซึ่งมักไม่ได้คิดแรงงานของตนเอง

ตารางที่ 12.7 อัตราการตายของไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี

อัตราการตาย (ร้อยละต่อปี)	จำนวนกรณี	ร้อยละ		
1 - 3	40	44.44	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)	6.84
4 - 5	27	30.00	ค่ามัธยฐาน (ร้อยละ)	3.50
6 - 7	8	8.89	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ร้อยละ)	11.28
8 - 9	1	1.11	25% percentile	2.86
10 - 11	7	7.78	75% percentile	5.19
20 - 30	2	2.22	Coefficient of variation	1.65
31 - 40	4	4.44		
80	1	1.11		
รวม	90	100.00		

รูปที่ 12.8 อัตราการตายของไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี

รูปที่ 12.9 การกระจายของอัตรการตายไก่เนื้อประกันราคาในรอบ 10 ปี

12.1.3.2 การวิเคราะห์ความเสี่ยงรวมโดยพิจารณาระดับอัตรการตาย และราคาของการผลิตไก่เนื้อแบบประกันราคา

การศึกษานี้ในการคำนวณหาความเสี่ยงของรายได้จากการผลิตไก่เนื้อจำเป็นต้องกำหนดขนาดของการผลิตก่อน จึงกำหนดใช้ขนาดการผลิตจากมาตรฐานของบริษัทหนึ่ง โดยกำหนดให้เกษตรกรหนึ่งรายเลี้ยงไก่เนื้อจำนวน 30,000 ตัว และไก่เนื้อมีน้ำหนักเพิ่มที่ได้จากการเลี้ยงเฉลี่ย 1.75 กิโลกรัมต่อตัว ความเสี่ยงในการผลิตจะอยู่ที่โอกาสของการเกิดขึ้นของอัตรการตายในระดับต่างๆ โดยแบ่งระดับอัตรการตายออกเป็น 3 ระดับ อัตรการตายที่จัดอยู่ในระดับต่ำ คือ อัตรการตายน้อยกว่าร้อยละ 1.91 ต่อรุ่น มีค่ากลางอยู่ที่ 1.45 มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 13.48 อัตรการตายในระดับปานกลาง คือ อัตรการตายที่อยู่ในช่วงร้อยละ 1.91 - 10.11 มีค่ากลางอยู่ที่ 6.015 มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 79.78 ซึ่งเป็นระดับการตายที่มีโอกาสของการเกิดขึ้นสูงที่สุด ส่วนอัตรการตายที่สูงกว่าร้อยละ 10.11 จัดเป็นอัตรการตายในระดับสูง มีค่ากลางอยู่ที่ 25.05 มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 6.74 (ตารางที่ 12.8)

ตารางที่ 12.8 อัตรการตายของไก่เนื้อประกันราคาในระดับต่างๆ และโอกาสของการเกิดขึ้น

อัตรการตาย (ร้อยละต่อรุ่น)	ระดับ	จำนวนกรณ์	ร้อยละของการเกิดขึ้น	ค่ากลางของระดับ (ร้อยละต่อรุ่น)
< 1.91	ต่ำ	12	13.48	1.455
1.91 - 10.11	ปานกลาง	71	79.78	6.015
> 10.11	สูง	6	6.74	25.055
	รวม	89	100.00	

หมายเหตุ: การหาระดับอัตรการตาย ต่ำ ปานกลาง สูง หาได้จากค่าเฉลี่ย ± 0.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเส้นแบ่ง

ระดับราคาแบ่งเป็น 3 ระดับเช่นเดียวกัน โดยระดับราคาที่จัดอยู่ในระดับต่ำ คือ ราคาที่ต่ำกว่า 34.22 บาทต่อกก. มีค่ากลางอยู่ที่ 31.11 บาทต่อกก. มีโอกาสของการเกิดขึ้น ร้อยละ 21.25 ถ้าราคาอยู่ในช่วง 34.22 - 37.75 บาทต่อกก. จัดว่าเป็นราคาในระดับปานกลาง มีค่ากลางอยู่ที่ 35.99 บาทต่อกก. มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 31.25 และราคาที่สูงกว่า 37.75 บาทต่อกก. จัดว่าเป็นราคาในระดับสูง มีค่ากลางอยู่ที่ 39.38 บาทต่อกก. และมีโอกาสของการเกิดขึ้น ร้อยละ 47.50 ซึ่งเป็นระดับการตายที่มีโอกาสของการเกิดขึ้นสูงที่สุด (ตารางที่ 12.9)

ตารางที่ 12.9 ระดับราคาไก่เนื้อประกันราคาต่างๆ และโอกาสของการเกิดขึ้น

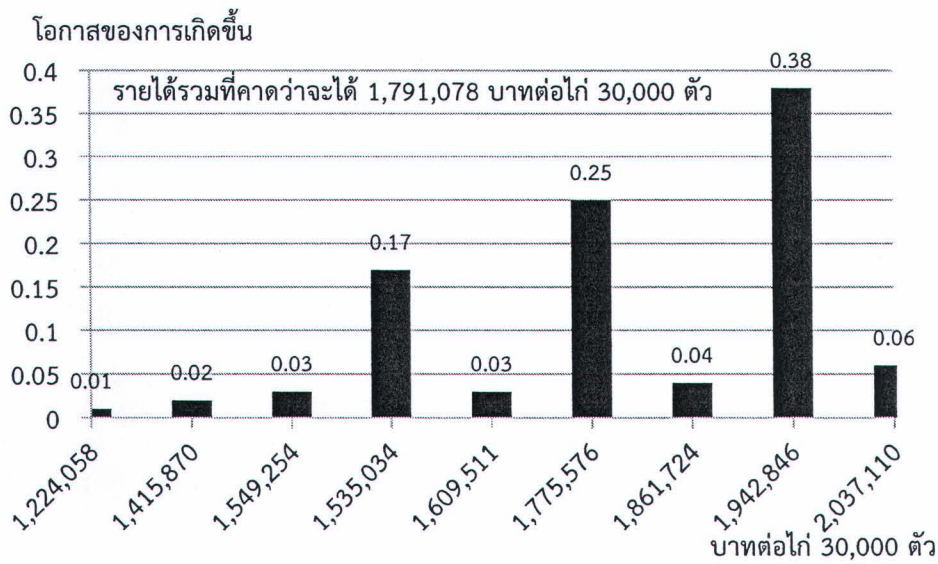
ราคา (บาทต่อกก.)	ระดับ	จำนวนกรณี	ร้อยละของการเกิดขึ้น	ค่ากลางของระดับ (กก. ต่อไร่)
< 34.22	ต่ำ	17	21.25	31.11
34.22 - 37.75	ปานกลาง	25	31.25	35.99
> 37.75	สูง	38	47.50	39.38
	รวม	80	100.00	

หมายเหตุ: การหาระดับราคา ต่ำ ปานกลาง สูง หาได้จากค่าเฉลี่ย ± 0.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นเส้นแบ่ง

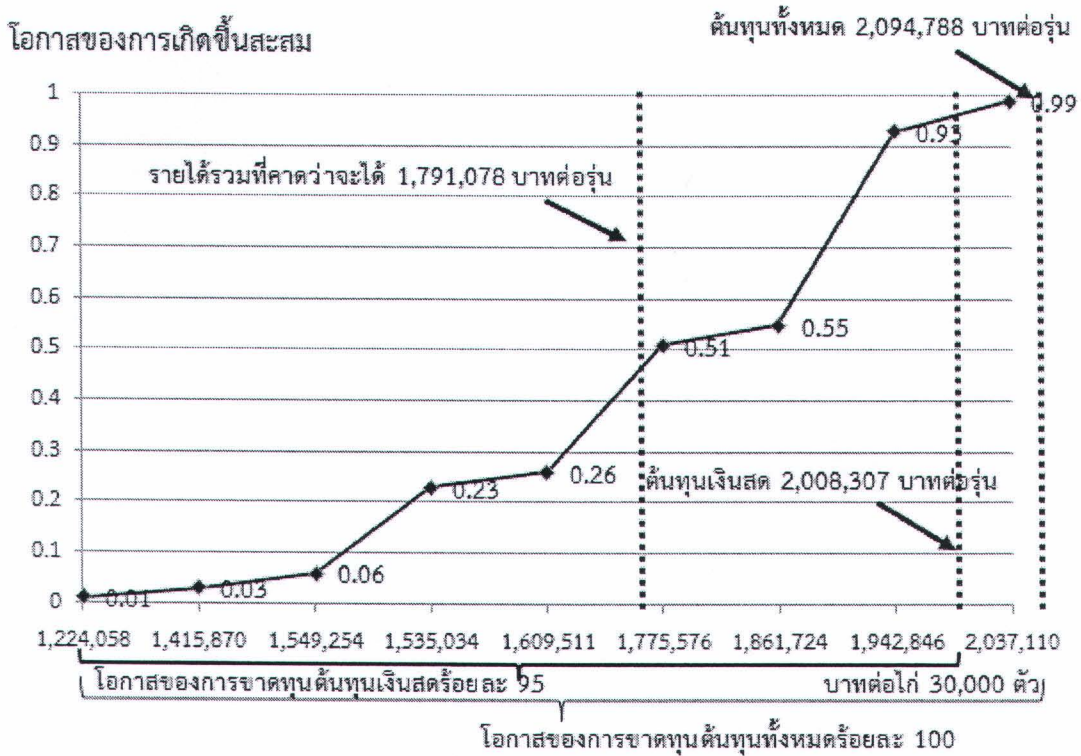
จากขนาดการผลิตของเกษตรกรหนึ่งรายที่กำหนดให้เลี้ยงไก่เนื้อเท่ากับ 30,000 ตัว โดยไก่เนื้อหนึ่งตัวจะมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น 1.75 กิโลกรัมก่อนออกขาย ทำให้ได้น้ำหนักรวมของไก่เนื้อที่เลี้ยงเท่ากับ 52,500 กิโลกรัม แล้วหักด้วยอัตราการตายในระดับต่างๆ จะได้ปริมาณการผลิตในหน่วยกิโลกรัม แล้วนำไปคูณด้วยราคาในระดับต่างๆ เพื่อคำนวณหาโอกาสของการเกิดรายได้รวมต่อรุ่น ทำให้ได้รายได้รวมที่คาดว่าจะได้รับเท่ากับ 1,791,078.15 บาทต่อรุ่น มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 185,412.55 บาทต่อรุ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนอยู่ที่ 0.10 แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านรายได้รวมในระดับต่ำ (ตารางที่ 12.10) รายได้รวมต่อรุ่นของการประกันราคาไก่เนื้อในระดับต่างๆ และโอกาสของการเกิดขึ้นแสดงไว้ในรูปที่ 12.10 โอกาสของการเกิดขึ้นของรายได้รวมในแต่ละระดับสะสมขึ้นไปเรื่อยๆ (รูปที่ 12.11) สามารถแสดงให้เห็นถึงรายได้สุทธิหรือกำไรที่จะได้รับจากการเลี้ยงไก่เนื้อประกันราคาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับต้นทุนการเลี้ยงด้วย ซึ่งในการศึกษานี้คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ต้นทุนการเลี้ยงไก่เนื้อพบว่า มีต้นทุนเงินสดเฉลี่ยอยู่ที่ 38,253.48 บาทต่อปริมาณการเลี้ยงไก่เนื้อ 1,000 กก. หรือ 2,008,307.70 บาทต่อการเลี้ยงไก่เนื้อรุ่นละ 30,000 ตัว (52,500 กก.) และมีต้นทุนรวมเท่ากับ 39,900.73 บาทต่อ 1,000 กก. หรือ 2,094,788.33 บาทต่อ 52,500 กก. (เป็นต้นทุนเงินสดบวกด้วยต้นทุนค่าจ้างแรงงานครัวเรือน ค่าเสียโอกาสที่ดิน ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ต่างๆ) ขณะที่โอกาสที่เกษตรกรจะได้รายได้สูงกว่าต้นทุนเงินสดเฉลี่ยนั้นมีเพียงร้อยละ 5 เพราะรายได้รวมที่สูงที่สุดคาดว่าจะได้เท่ากับ 2,037,109.92 บาทต่อรุ่น แสดงว่าเกษตรกรจะมีโอกาสขาดทุนจากต้นทุนเงินสดถึงร้อยละ 95 และหากพิจารณาถึงกำไรสุทธิเกษตรกรจะไม่มีโอกาสได้กำไรเลย หากคำนวณหาผลตอบแทนจากรายได้รวมที่คาดว่าจะได้รับซึ่งเท่ากับ 1,791,078.15 บาทต่อการเลี้ยงไก่เนื้อ 30,000 ตัวต่อรุ่น เกษตรกรก็ไม่มีโอกาสกำไรจากต้นทุนเงินสดหรือกำไรสุทธิเลย

ตารางที่ 12.10 โอกาสของการเกิดขึ้นของปริมาณการผลิต และราคาของไก่เนื้อประกันราคาในระดับต่างๆ

ระดับผลผลิต-ราคา	โอกาสของการเกิดขึ้น	ระดับปริมาณการผลิต (กก.ต่อรุ่น)	ระดับราคา (บาทต่อ กก.)	รายได้รวม (บาทต่อรุ่น)	รายได้รวม x โอกาสของการเกิดขึ้น
อัตราการตายต่ำ-ราคาต่ำ	0.03	51,736.13	31.11	1,609,510.85	46,115.20
อัตราการตายต่ำ-ราคาปานกลาง	0.04	51,736.13	35.99	1,861,724.46	78,443.45
อัตราการตายต่ำ-ราคาสูง	0.06	51,736.13	39.38	2,037,109.92	130,466.59
อัตราการตายปานกลาง-ราคาต่ำ	0.17	49,342.13	31.11	1,535,033.51	260,222.67
อัตราการตายปานกลาง-ราคาปานกลาง	0.25	49,342.13	35.99	1,775,576.37	442,647.20
อัตราการตายปานกลาง-ราคาสูง	0.38	49,342.13	39.38	1,942,846.17	736,207.72
อัตราการตายสูง-ราคาต่ำ	0.01	39,346.13	31.11	1,224,057.95	17,535.66
อัตราการตายสูง-ราคาปานกลาง	0.02	39,346.13	35.99	1,415,870.31	29,828.73
อัตราการตายสูง-ราคาสูง	0.03	39,346.13	39.38	1,549,253.67	49,610.93
รวม	1.0000				
ค่าที่น่าจะเกิดขึ้นของรายได้รวม (บาทต่อรุ่น)					1,791,078.15
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายได้รวม					185,412.55
Coefficient of variation					0.10

รูปที่ 12.10 รายได้รวมของการผลิตไก่เนื้อประกันราคาและโอกาสของการเกิดขึ้น

รูปที่ 12.11 โอกาสของการเกิดขึ้นของรายได้รวมสะสมของการผลิตไก่เนื้อประกันราคา

12.1.3.3 ความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ

ปัญหาภัยธรรมชาติที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคาประสบเป็นอันดับต้นในรอบ 10 ปี คือ ปัญหาเกี่ยวกับโรคระบาด ผ่นแล้งและลมพายุ ซึ่งเกษตรกรถึงร้อยละ 40.0 ประสบปัญหาโรคระบาด ในขณะที่ เกษตรกรร้อยละ 13.33 ประสบปัญหาผ่นแล้งและลมพายุในร้อยละที่เท่ากัน การเกิดปัญหาโรคระบาดในรอบ 10 ปีเกิดขึ้นเฉลี่ยประมาณ 0.47 ครั้ง โดยส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตเฉลี่ยถึงร้อยละ 15.67 ที่ระดับค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนเท่ากับ 1.6 ซึ่งถือว่าค่าความเสียหายมีความผันผวนอยู่ในระดับสูง การเกิดปัญหาผ่นแล้งในรอบ 10 ปีเกิดขึ้นเฉลี่ยประมาณ 0.13 ครั้ง โดยส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตเฉลี่ยถึงร้อยละ 7.33 ที่ระดับค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนเท่ากับ 2.94 ซึ่งถือว่าค่าความเสียหายมีความผันผวนอยู่ในระดับสูง ในขณะที่การเกิดปัญหาพายุในรอบ 10 ปีเกิดขึ้นเฉลี่ยประมาณ 0.2 ครั้ง โดยส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตเฉลี่ยถึงร้อยละ 2.47 ที่ระดับค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนเท่ากับ 3.17 ซึ่งถือว่าค่าความเสียหายมีความผันผวนอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน (ตารางที่ 12.11) ปัญหาภัยธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งมีเกษตรกรประสบปัญหาอยู่ในช่วงร้อยละที่เท่ากันคือ 6.67 คือปัญหา น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บ

หากพิจารณาถึงระดับความรุนแรงของภัยธรรมชาติ เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าปัญหาที่มีความรุนแรงมากคือปัญหาโรคระบาดและพายุลูกเห็บ ปัญหาที่มีความรุนแรงในระดับปานกลาง ได้แก่ น้ำ

ท่วมและลมพายุ ปัญหาฝนแล้งเป็นปัญหาที่ร้อยละของเกษตรกรอย่างละครึ่งเห็นว่ามียกระดับความรุนแรงน้อย และมาก (ตารางที่ 12.12)

ตารางที่ 12.11 ปัญหาภัยธรรมชาติในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคา

ปัญหา ภัยธรรมชาติ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวนครั้ง เฉลี่ย	ความเสียหายของผลผลิต		
				ค่าร้อยละ เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์ของ ความแปรปรวน
ฝนแล้ง	2	13.33	0.13	7.33	21.54	2.94
น้ำท่วม	1	6.67	0.13	0.67	2.58	3.87
ลมพายุ	2	13.33	0.20	2.47	7.83	3.17
โรครະบาด	6	40.00	0.47	15.67	25.13	1.60
พายุลูกเห็บ	1	6.67	0.07	0.00	0.01	3.87

ตารางที่ 12.12 ระดับความรุนแรงของปัญหาภัยธรรมชาติที่มีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคา

ปัญหา ภัยธรรมชาติ	ระดับความรุนแรง							
	น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ฝนแล้ง	1	50.00	0	0.00	1	50.00	0	0.00
น้ำท่วม	0	0.00	1	100.00	0	0.00	0	0.00
ลมพายุ	1	50.00	1	50.00	0	0.00	0	0.00
โรครະบาด	2	33.33	0	0.00	3	50.00	1	16.67
พายุลูกเห็บ	0	0.00	0	0.00	1	100.00	0	0.00

ในด้านแหล่งน้ำเพื่อการเลี้ยงไก่เนื้อประกันราคา เกษตรกรบางส่วนมีการใช้แหล่งน้ำมากกว่าหนึ่งแหล่ง หากพิจารณาประเภทของแหล่งน้ำ น้ำจากบ่อน้ำบาดาลเป็นแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 73.33 ของเกษตรกรทั้งหมด ลำดับรองลงมาคือน้ำจากระบบประปาคิดเป็นร้อยละ 26.67 ตามด้วยการใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้น น้ำฝน และน้ำลำเหมืองในร้อยละที่เท่ากันคือร้อยละ 13.33 (ตารางที่ 12.13) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคาเพียง 3 คนคิดเป็นร้อยละ 20 ระบุว่ามียุทธศาสตร์การขาดแคลนน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาน้ำไม่เพียงพอ และการสูบน้ำประปามาใช้ไม่ทัน โดยยุทธศาสตร์การขาดแคลนน้ำเกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่าเพิ่งเกิดขึ้นปีนี้ ในบางเดือนโดยเฉพาะในเดือนเมษายนและพฤษภาคม เกษตรกรใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยการสูบน้ำบ่อมาใช้หรือซื้อน้ำจาก อบต.เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่แบบประกันราคาไม่เคยคิดจะเลิกเลี้ยงไก่ (ตารางที่ 12.14)

ตารางที่ 12.13 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคา

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทแหล่งน้ำ		
น้ำฝน	2	13.33
น้ำลำห้วย	1	6.67
น้ำลำเหมือง	2	13.33
บ่อน้ำบาดาล	11	73.33
บ่อน้ำตื้น	2	13.33
ประปา	4	26.67

หมายเหตุ ร้อยละของหัวข้อประเภทแหล่งน้ำเป็นค่าที่คิดจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงทั้งหมด 15 ราย

ตารางที่ 12.14 รายละเอียดปัญหาการขาดแคลนน้ำ สำหรับผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคา

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ		
ไม่มี	12	80.00
มี	3	20.00
ลักษณะปัญหาการขาดแคลนน้ำ		
น้ำแล้ง น้ำไม่เพียงพอ	2	66.67
ประปาคุดน้ำขึ้นไม่ทัน	1	33.33
ความถี่ในการขาดแคลนน้ำ		
ทุก 2 ปี	1	33.33
เพิ่งเกิดปีนี้	2	66.67
ช่วงเวลาที่เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ		
บางเดือนเท่านั้น	3	100.00
การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ		
ไม่ได้แก้ปัญหาเลย	1	33.33
สูบน้ำจากบ่อน้ำที่ขุดเอง	1	33.33
ซื้อน้ำจากอบต. โดยมีรถน้ำเข้าไปส่งถึงฟาร์ม	1	33.33
เคยอยากคิดเปลี่ยนพืชสัตว์ที่ทำหรือไม่		
ไม่คิดเปลี่ยน	15	100.00

หากพิจารณาภาพรวมของความเสี่ยงของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อประกันราคาในระบบพันธะสัญญา ถือได้ว่ามีความเสี่ยงในประเด็นของราคาอยู่ในระดับน้อย มีความเสี่ยงในส่วนของรายได้สุทธิต่อครัวเรือน และอัตราการตายของไก่เนื้อประกันราคาอยู่ในระดับที่สูง ในส่วนของปัญหาภัยธรรมชาติที่สำคัญที่เกษตรกรประสบคือปัญหาจากโรคระบาดที่มีความรุนแรงอยู่ในระดับมาก สำหรับปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีเกษตรกรส่วนน้อยที่มีปัญหานี้

การเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาจัดว่ามีความแปรปรวนของผลผลิตในระดับสูง (C.V.=1.65) เนื่องจากมีอัตราการตายของไก่เนื้อในรอบ 10 ปีเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 6.84 อัตราการตายแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ อัตราการตายที่จัดอยู่ในระดับต่ำ คือ อัตราการตายน้อยกว่าร้อยละ 1.91 ต่อรุ่น มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 13.48 อัตราการตายในระดับปานกลาง คือ อัตราการตายที่อยู่ในช่วงร้อยละ 1.91 - 10.11 มี

โอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 79.78 ซึ่งเป็นระดับการตายที่มีโอกาสของการเกิดขึ้นสูงที่สุด ส่วนอัตราการตายที่สูงกว่าร้อยละ 10.11 จัดเป็นอัตราการตายในระดับสูง มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 6.74 ส่วนราคาขายไก่เนื้อในรอบ 10 ปี เฉลี่ยอยู่ประมาณ 35.98 บาทต่อกก. โดยมีความแปรปรวนต่ำมาก (C.V. = 0.1) จากการวิเคราะห์โอกาสของการเกิดขึ้นของราคาในระดับต่างๆ ทำให้ทราบว่าระดับราคาต่ำ คือ ราคาที่ต่ำกว่า 34.22 บาทต่อกก. มีโอกาสของการเกิดขึ้น ร้อยละ 21.25 ถ้าราคาอยู่ในช่วง 34.22 - 37.75 บาทต่อกก. จัดว่าเป็นราคาระดับปานกลาง มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 31.25 และราคาที่สูงกว่า 37.75 บาทต่อกก. จัดว่าเป็นราคาในระดับสูง และมีโอกาสของการเกิดขึ้น ร้อยละ 47.50 ซึ่งเป็นระดับการตายที่มีโอกาสของการเกิดขึ้นสูงที่สุด การคำนวณหารายได้ที่คาดว่าจะได้รับของการเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาในรอบ 10 ปีได้เท่ากับ 1,791,078.15 บาทต่อรุ่นโดยกำหนดให้เลี้ยงไก่เนื้อเท่ากับ 30,000 ตัวต่อรุ่น (52,500 กก.) มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนอยู่ที่ 0.1 จัดว่ามีความเสี่ยงด้านรายได้รวมในระดับต่ำ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกรตัวอย่างในปี 2553 ซึ่งมีต้นทุนเงินสดเฉลี่ยอยู่ที่ 38,253.48 บาทต่อปริมาณการเลี้ยงไก่เนื้อ 1,000 กก. หรือ 2,008, 307.70 บาทต่อการเลี้ยงไก่เนื้อรุ่นละ 30,000 ตัว (52,500 กก.) และมีต้นทุนรวมเท่ากับ 39,887.43 บาทต่อ 1,000 กก. หรือ 2,094,090 บาทต่อรุ่น หรือต่อ 52,500 กก. (เป็นต้นทุนเงินสดบวกด้วยต้นทุนค่าจ้างแรงงานครัวเรือน ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนและค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ต่างๆ) ขณะที่โอกาสที่เกษตรกรจะได้รายได้สูงกว่าต้นทุนเงินสดเฉลี่ยนั้นมีเพียงร้อยละ 5 เพราะรายได้รวมที่สูงที่สุดคาดว่าจะได้เท่ากับ 2,037,109.92 บาทต่อรุ่น แสดงว่าเกษตรกรจะมีโอกาสขาดทุนจากต้นทุนเงินสดถึงร้อยละ 95 และหากพิจารณาถึงกำไรสุทธิเกษตรกรจะไม่มีโอกาสได้กำไรเลย หากคำนวณหาผลตอบแทนจากรายได้รวมที่คาดว่าจะได้รับซึ่งเท่ากับ 1,791,078.15 บาทต่อการเลี้ยงไก่เนื้อ 30,000 ตัวต่อรุ่น เกษตรกรก็ไม่มีโอกาสกำไรจากต้นทุนเงินสดหรือกำไรสุทธิเลย เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดคิดเป็นต่อวันทำงานติดลบ 201.30 บาทต่อวันทำงาน ซึ่งต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำในพื้นที่ (171 บาทต่อวันต่อคน)

ส่วนการปรับตัวและป้องกันความเสี่ยง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.3 ให้ความเห็นว่าการเลี้ยงไก่เนื้อ มีระดับความแปรปรวนของรายได้ น้อย และเกิดขึ้นนานๆ ครั้ง อีกร้อยละ 26.7 ระบุว่าความแปรปรวนของรายได้ มีระดับปานกลาง และไม่บ่อย โดยจะรับมือในกรณีเกิดความแปรปรวนด้วยลดค่าใช้จ่ายลง (ร้อยละ 20) บางรายเลือกที่จะคุยหรือเจรจาต่อรองกับบริษัทหรือนายหน้าคู่สัญญาเมื่อมีปัญหา (ร้อยละ 40) หรือกู้เงินจากสถาบันการเงิน (ร้อยละ 13.3) ลดการผลิต (ร้อยละ 20) ร้อยละ 6.7 ระบุว่า จะรวมตัวต่อรองกับบริษัทหรือเอเยนต์ ร้อยละ 6.7 จะหาอาชีพใหม่ และร้อยละ 6.7 คิดจะเลิกการผลิต

มาตรการที่เกษตรกรคิดว่าสามารถช่วยป้องกันความเสี่ยงจากความแปรปรวนของรายได้ได้คือ การวางแผนการผลิตใหม่ (ร้อยละ 26.6) การประกันผลผลิต (ร้อยละ 46.7) การลงทุนในฟาร์ม (ร้อยละ 10) การหาอาชีพใหม่ (ร้อยละ 20)

12.1.4 ความพึงพอใจ ผลกระทบ และทัศนคติ

ในด้านความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธะสัญญานั้น จากคะแนนเต็ม 10 เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อให้คะแนนความพึงพอใจด้านการมีสัญญาที่ชัดเจนเข้าใจได้ เฉลี่ย 5.9 ความสมบูรณ์ของสัญญาในด้านต่างๆ เฉลี่ย 6.2 การให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดในสัญญามีค่าเฉลี่ยเพียง 3.8 ซึ่งมีความพอใจในระดับที่น้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มสัตว์

ส่วนความพึงพอใจในด้านประสิทธิผลในการสื่อสารกับเกษตรกรอยู่ในระดับเฉลี่ย 7.16 ซึ่งอยู่ในระดับที่ดี ในด้านการได้รับปัจจัยการผลิต เช่น คุณภาพของเวชภัณฑ์ อาหารสัตว์ ความพอเพียงของปัจจัยการผลิต ความสะดวกรวดเร็วในการเบิกจ่ายปัจจัยการผลิต มีความพึงพอใจในระดับเฉลี่ย 7.5 - 8.2 อย่างไรก็ตามความพึงพอใจต่อคุณภาพของพันธุ์ที่บริษัทจัดให้ มีค่าเฉลี่ยต่ำลงมีค่า 6.6 และความพึงพอใจต่อราคาปัจจัยการผลิตที่บริษัทจัดให้คือเพียง 6.4 เท่านั้น

ในด้านความพึงพอใจต่อการรับซื้อผลผลิตโดยรวมอยู่ระดับเฉลี่ย 7.98 ความเชื่อถือได้และความรวดเร็วในการจ่ายเงิน เกษตรกรมีความพึงพอใจ 7.82 ส่วนความพอใจในด้านความมั่นคงหรือขนาดของบริษัทอยู่ในระดับเฉลี่ย 8.13 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูง

ความพึงพอใจในด้านเทคโนโลยีการผลิตอยู่ในระดับเฉลี่ย 7.63 ในด้านความแปรปรวนทางราคามีความพึงพอใจระดับเฉลี่ย 6.56 ด้านผลผลิตที่ได้ 5.33 ซึ่งเป็นระดับความพอใจที่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มสัตว์ด้านคุณภาพผลผลิต 6.47 แต่เรื่องการที่บริษัทยอมหรือไม่ยอมลดหนี้บางส่วนสำหรับค่าปัจจัยการผลิตหากเกิดผลเสียหายกับผลผลิตจากภัยธรรมชาติเกษตรกรมีความพึงพอใจเฉลี่ยเพียง 4.2 ซึ่งเป็นระดับความพอใจที่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มสัตว์

เกษตรกรมีความพึงพอใจด้านการรับซื้อตามราคา ที่กำหนดเท่ากับ 7.5 และตามปริมาณที่กำหนดเท่ากับ 7.2 การขายผลผลิตได้อย่างแน่นอนเฉลี่ย 7.8 ส่วนการรับซื้อเกินกว่าที่ระบุในสัญญา 6.9 ในด้านความเหมาะสมของราคาที่กำหนด มีความพึงพอใจเฉลี่ยเพียง 6.1

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาในกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 40 ระบุว่ามีผลกระทบทางลบกับรายได้ของเกษตรกรในรอบ 3 ปี โดยร้อยละ 50 ของผู้ที่ได้รับผลกระทบทางลบ ระบุว่ารายได้ลดลง ร้อยละ 1 - 20 เกษตรกรร้อยละ 33.3 ของผู้ที่ได้รับผลกระทบทางลบระบุว่ารายได้ลดลงถึงร้อยละ 81 - 100 เกษตรกรอีกร้อยละ 16.7 ของผู้ที่ได้รับผลกระทบทางลบระบุว่ารายได้ลดลงร้อยละ 21 - 40 เกษตรกรร้อยละ 60 ของผู้เลี้ยงไก่เนื้อทั้งหมด ระบุว่าไม่มีผลกระทบทางลบ เกษตรกรร้อยละ 73 ระบุว่า การเลี้ยงไก่เนื้อ มีรายได้จากการผลิตในระบบพันธะสัญญามากกว่าการผลิตแบบอื่นที่เคยทำ ส่วนร้อยละ 27 ระบุว่า มีรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อไม่มากกว่าการผลิตแบบอื่นที่เคยทำ

เหตุผลที่เลือกเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาในระบบพันธะสัญญาว่าเป็นเพราะรายได้ดี/มั่นคง มีตลาดรองรับแน่นอน (ร้อยละ 40) มั่นใจในบริษัท และ บริษัทดูแลดี ไม่มีความเสี่ยง (ร้อยละ 20) มีความรู้/มีประสบการณ์ในการทำมาก่อน ครอบครัวเคยทำมาก่อน (ร้อยละ 13) ลองดูว่าผลตอบแทนจะดีกว่าทำอย่างอื่นหรือไม่/หาอาชีพใหม่ (ร้อยละ 6.7) อย่างไรก็ตาม มีเกษตรกรบางรายให้เหตุผลว่าที่เลี้ยงไก่เนื้อ เพราะเห็นเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องทำและมีรายได้ดี มีคนแนะนำ (ร้อยละ 13) ในด้านผลกระทบทางสังคม

เกษตรกรร้อยละ 86.6 ให้ข้อมูลว่าไม่มีผลกระทบเชิงลบ ส่วนร้อยละ 6.7 ระบุว่าผลกระทบทางลบด้านสังคมเพราะการมีกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้าน เกษตรกรร้อยละ 26.7 ระบุว่าผลกระทบเชิงบวกในประเด็นการสร้างรายได้ให้คนในหมู่บ้าน (ร้อยละ 75ของผู้ได้รับผลกระทบ) ทำให้มีความร่วมมือกัน สามัคคีกัน ในหมู่บ้าน (ร้อยละ 25ของผู้ได้รับผลกระทบ) ส่วนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 26.7 ที่เห็นว่าการเลี้ยงไก่เนื้อส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเห็นว่ามีกลิ่นเหม็น และแมลงวันรบกวน มีผลทำให้น้ำเน่าเสีย ขณะที่มิเกษตรกรร้อยละ 6.7 ที่เห็นว่ามีผลกระทบด้านบวกต่อสิ่งแวดล้อม

ในด้านทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาต่อเกษตรกรพันธะสัญญา พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรกรพันธะสัญญา โดยเกษตรกรทุกคนเห็นว่า เกษตรพันธะสัญญาทำให้เกษตรกรตั้งใจควบคุมการผลิตมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพดีขายได้ในราคาประกันที่สูง และ ช่วยให้ได้จำนวนผลผลิตที่แน่นอน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 86.7 ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องระบบการผลิตที่ช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น และร้อยละ 73.3 ได้เรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ เกษตรกรร้อยละ 93.3 ระบุว่าทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และ ร้อยละ 66.7 ระบุว่าปัจจัยการผลิตที่บริษัทแนะนำเป็นปัจจัยการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ก็มีทัศนคติในบางประเด็นที่ไม่ค่อยดีต่อเกษตรกรพันธะสัญญา เช่น ทำให้ขาดอิสระในการขายผลผลิต (ร้อยละ 53.3) ขาดอิสระในการเลือกเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 40) ไม่สามารถใช้วิธีการผลิตอื่นได้ (ร้อยละ 60)

12.1.5 สรุปการผลิตไก่เนื้อประกันราคาในระบบพันธะสัญญา

โดยสรุป การเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาในระบบพันธะสัญญา ในปีการเลี้ยง 2553 โดยเฉลี่ยผลตอบแทนหากหักต้นทุนทุกอย่างแล้ว เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคามีผลขาดทุนกิโลกรัมละ 1.1 บาทและมีผลตอบแทนต่อแรงงานครัวเรือนติดลบ 201 บาทต่อวันหมายถึงการไม่ได้ผลตอบแทนจากแรงงานครัวเรือนนั่นเอง อย่างไรก็ตามในปีการเลี้ยง 2553 มีเกษตรกรที่ได้กำไรอยู่ เมื่อคิดต้นทุนทั้งหมดแต่มีเพียงร้อยละ 37 แต่ถ้าคิดเฉพาะต้นทุนเงินสด ร้อยละ 50 ของเกษตรกรยังได้กำไร เมื่อนำข้อมูลระยะยาว 10 ปี มาประมวล เกษตรกรจะมีโอกาสของการขาดทุนเงินสด ถึงร้อยละ 95 และไม่มีโอกาสได้กำไรจากการพิจารณาต้นทุนทั้งหมดเลยสาเหตุสำคัญของการขาดทุนมาจากอัตราการตายของไก่จากโรคระบาดในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมา

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคาประสบปัญหาโรคระบาดมากที่สุด ซึ่งอาจทำให้ผลผลิตเสียหายถึง ร้อยละ 15 ด้านความพึงพอใจ เกษตรกรมีความพึงพอใจในด้านการรับซื้อในระดับ 8 /10 แต่ความเหมาะสมของราคา มีความพึงพอใจปานกลาง 6.1/10 ส่วนความพึงพอใจด้านเทคโนโลยี มีความพึงพอใจในระดับ 7.6/10 ส่วนในด้านสัญญา มีความพึงพอใจ 6.1 /10 เกษตรกรร้อยละ 73 ระบุว่า การเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคามีรายได้มากกว่าการปลูกพืชอื่น และคิดว่า การเลี้ยงไก่เนื้อแบบประกันราคามีผลด้านบวกทางรายได้ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 27 ที่คิดว่าการเลี้ยงเนื้อประกันราคามีผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม

12.2 ไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

12.2.1 ระบบการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่แบบรับจ้างเลี้ยง ให้ข้อมูลว่า การเลี้ยงไก่เนื้อในรูปแบบจ้างเลี้ยงคือบริษัทจะนำลูกไก่มาให้เกษตรกรเลี้ยงจะเป็นลูกไก่อายุประมาณ 2 - 7 วัน และบริษัทจัดส่งปัจจัยการผลิต เช่น อาหาร ยา วัคซีน ตามจำนวนที่บริษัทได้คำนวณไว้ ซึ่งจะสอดคล้องกับจำนวนลูกไก่ที่ส่งให้เกษตรกร โดยมีสวัสดิการของบริษัทมาคอยให้คำแนะนำ ดูแลตลอดช่วงการผลิต โดยค่าใช้จ่าย เช่น ค่าลงทุนโรงเรือน ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าแรงงาน เกษตรกรต้องเป็นผู้รับผิดชอบเอง โดยผลตอบแทนที่ได้รับจะคิดเป็นค่าจ้างเลี้ยง บาทต่อกิโลกรัม

จากการเก็บข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงจำนวน 10 ราย พบว่า เกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 70) ขณะที่บางรายมีการศึกษาในระดับมัธยมหรือปวส. (ร้อยละ 20) สำหรับความรู้ด้านการเกษตรจากการอบรม ร้อยละ 90 ของเกษตรกรเคยได้รับการอบรมทางด้านการเกษตร อาชีพหลักของครัวเรือนคือการเลี้ยงสัตว์

เกษตรกรทุกคนระบุครัวเรือนตนเองมีฐานะปานกลาง มีมูลค่าทรัพย์สิน อันได้แก่ บ้าน รถ โรงเรือน โดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 881,710 บาท มีที่ดินเฉลี่ย 5 ไร่ต่อครัวเรือน มีรายได้สุทธิเงินสดเฉลี่ย 429,191 บาทต่อครัวเรือน (รวมจากทุกแหล่ง) โดยเป็นรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อเฉลี่ย 266,115 บาทต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 62 ของรายได้ครัวเรือนทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เลี้ยงไก่เนื้อปีละ 4 - 6 รุ่นๆละ 35 - 48 วัน ซึ่งหลังจากนำไก่ออกแล้วจะพักประมาณ 1 เดือน ก่อนนำไก่รุ่นใหม่เข้าโดยเลี้ยงเฉลี่ยรุ่นละประมาณ 12,000 ตัวต่อรุ่น ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) ใช้น้ำจากประปาหรือประปาหมู่บ้านมีบางรายใช้น้ำจากลำเหมืองหรือบ่อบาดาลส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ส่วนใหญ่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงมีประสบการณ์ในการเลี้ยงแบบมีพันธะสัญญาอยู่ในช่วง 1 - 5 ปี (ร้อยละ 30) ในช่วง 6 - 10 ปี (ร้อยละ 30) ช่วง 11 - 15 ปี (ร้อยละ 20) เกษตรกรร้อยละ 20 มีประสบการณ์ในช่วง 16 - 20 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) ไม่เคยทำเกษตรพันธะสัญญาในพืชหรือสัตว์อื่น เกษตรกรที่เคยทำร้อยละ 30 เคยทำพันธะสัญญาในไก่เนื้อ ไก่ไข่ หรือเป็ด แต่เลิกทำไปแล้วหรือเปลี่ยนบริษัท เพราะ ขาดทุน (ร้อยละ 3.3) บริษัทมีกฎระเบียบเข้มงวด ขาดอิสระในการทำงาน ร้อยละ 10 อีกเหตุผลคือการให้ราคาถูกกว่าราคาตลาดหรือราคาต่ำไป ร้อยละ 1.7 และเกษตรกรทุกคน (ร้อยละ 100) ไม่ได้ทำเกษตรพันธะสัญญาอื่นควบคู่ไปกับการเลี้ยงไก่การเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงทุกรายมีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นลักษณะสัญญาจ้างเลี้ยง กับทางบริษัทโดยตรงร้อยละ 70 และทำสัญญากับนายหน้าซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัทโดยตรง ร้อยละ 20 อีกร้อยละ 10 ทำสัญญากับนายหน้าอิสระ ผู้ที่แนะนำให้ทำเกษตรพันธะ ร้อยละ 30 คือ พนักงานส่งเสริมของบริษัท รองลงมาคือ เกษตรกรเพื่อนบ้าน ร้อยละ 40 บริษัทจะเอาลูกไก่พร้อมอาหารมาลงให้ที่ฟาร์มของเกษตรกรโดยที่เกษตรกรไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย สิ่งที่เกษตรกรต้องมีคือที่ดินและโรงเรือนที่พร้อมเลี้ยงไก่ตามมาตรฐานที่บริษัทกำหนดโดยเกษตรกรร้อยละ 80 ระบุว่าบริษัทมีข้อกำหนดเกี่ยวกับลักษณะพื้นที่ด้วย

ในด้านข้อตกลงด้านปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรทุกคนต้องใช้พันธุ์ไก่เนื้อที่บริษัทกำหนดและต้องซื้อจากบริษัทเท่านั้น โดยร้อยละ 20 ของเกษตรกรต้องซื้อเป็นเงินสด อีกร้อยละ 80 ระบุว่าบริษัทนำพันธุ์มาให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ส่วนอาหารสัตว์และเวชภัณฑ์ เกษตรกรทุกคนต้องซื้อจากบริษัทและบริษัทจะกำหนดอาหารและเวชภัณฑ์ที่จะใช้เอง เกษตรกรร้อยละ 10 ระบุว่ามีการกำหนดขนาดการผลิตหรือโควตาในการผลิตที่แน่นอน เกษตรกรทุกคนระบุว่ามีการตรวจสอบสถานที่ผลิตจากเจ้าหน้าที่บริษัทหรือตัวแทนบริษัท ร้อยละ 20 ระบุว่ามีการสนับสนุนวัสดุหรืออุปกรณ์อื่นๆในการผลิตในรูปแบบเงินเชื่อ และร้อยละ 11.1 ระบุว่ามีการสนับสนุน/จัดหาแหล่งเงินทุนในการผลิตในรูปแบบเงินเชื่อ

ในด้านการตกลงรับซื้อผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 70 ระบุว่ามีการประกันจะรับซื้อผลผลิตโดยไม่ระบุปริมาณที่แน่นอน ร้อยละ 10 ระบุว่ามีการระบุปริมาณขั้นต่ำที่จะรับซื้อ ร้อยละ 60 ระบุว่ามีการประกันราคาซื้อขั้นต่ำโดยระบุเกรดหรือคุณภาพผลผลิต ร้อยละ 30 ระบุว่ามีการรับประกันว่าจะรับซื้อผลผลิตแต่ไม่ได้ระบุราคาซื้อที่แน่นอน

ในด้านการแบ่งปันค่าใช้จ่าย พบว่า ในกรณีปัจจัยการผลิตเสียหาย เช่น ลูกไก่เนื้อตาย เกษตรกรร้อยละ 30 ระบุว่าเกษตรกรรับผิดชอบเองทั้งหมด ร้อยละ 40 ระบุว่าบริษัทรับผิดชอบบางส่วน ในกรณีผลผลิตเสียหายจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง พายุ เกษตรกรร้อยละ 50 ระบุว่า เกษตรกรรับผิดชอบเองทั้งหมด ร้อยละ 10 ระบุว่า เกษตรกรได้รับยกเว้นหนี้สินและได้รับเงินค่าชดเชยจำนวนหนึ่ง ร้อยละ 10 เกษตรกรต้องรับผิดชอบเองโดยการทำประกัน ในด้านผลผลิตเสียหายจากโรคระบาด เกษตรกรร้อยละ 50 ระบุว่า เกษตรกรต้องรับผิดชอบค่าปัจจัยการผลิตเอง ร้อยละ 16.7 เกษตรกรได้รับการยกเว้นหนี้สินที่มีกับทางคู่สัญญาบางส่วนร้อยละ 10 ให้ข้อมูลว่าบริษัทรับผิดชอบทั้งหมด และร้อยละ 10 เช่นเดียวกันระบุว่า บริษัทรับผิดชอบค่าปัจจัยการผลิตแต่เกษตรกรจะไม่ได้ค่าจ้างเลี้ยง

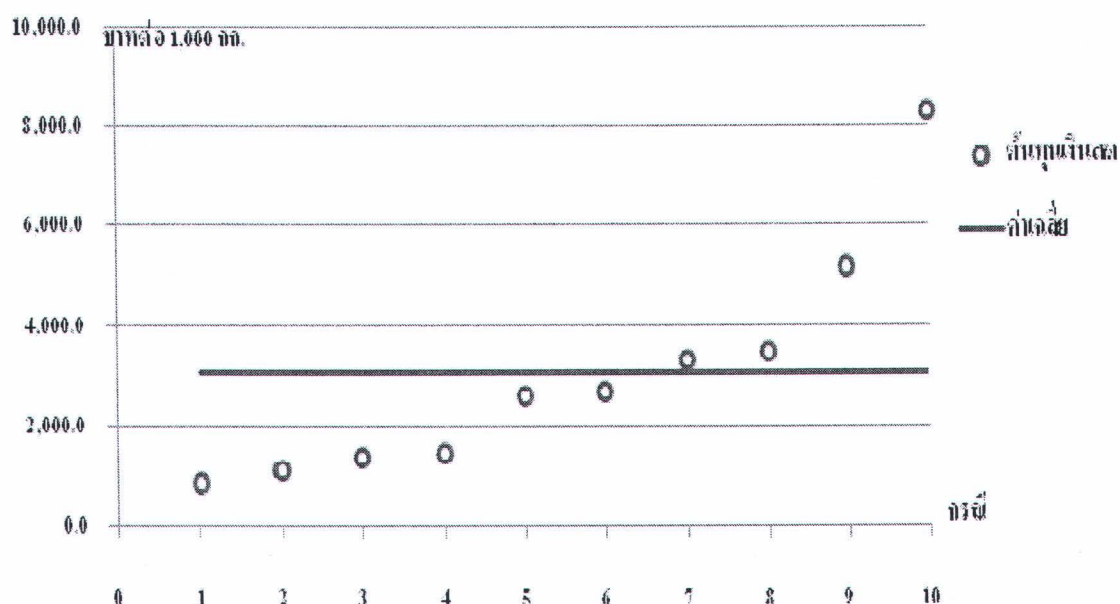
12.2.2 ต้นทุน รายได้ และกำไร ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธะสัญญา

จากการคำนวณข้อมูลต้นทุนการผลิต พบว่าในส่วนของต้นทุนเงินสดของไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยง มีต้นทุนเงินสดเฉลี่ยอยู่ที่ 3,041.28 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมค่ามัธยฐานอยู่ที่ 2,635.21 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2,279.93 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ในด้านการกระจายตัวของต้นทุนเงินสด พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะอยู่ในช่วง 1,393.40 - 3,453.59 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมโดยส่วนใหญ่ เกษตรกรมีต้นทุนเงินสดอยู่ใน 2 ช่วงในอัตราร้อยละของเกษตรกรที่เท่ากันถึงช่วงละ 4 รายคิดเป็นร้อยละ 40 ของเกษตรกรตัวอย่างต่อช่วงคือ ในช่วง 0 - 2,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมและในช่วง 2,001 - 4,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมตามด้วยต้นทุนเงินสดในช่วง 4,001 - 6,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม และในช่วง 8,001 - 10,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมโดยมีเกษตรกรช่วงละ 1 รายคิดเป็นช่วงร้อยละ 10 ของเกษตรกร (ตารางที่ 12.15 รูปที่ 12.12) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (CV) ของต้นทุนเงินสดไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงในปีการเลี้ยง 2553 เท่ากับ 0.75 แสดงว่ามีความผันผวนของต้นทุนเงินสดปานกลาง จากรูปที่ 12.12 จะเห็นได้ว่ามีเกษตรกรที่มีต้นทุนสูงสุดถึง 8,320 บาทต่อ 1,000 กก. เพราะเกษตรกรรายนี้มีค่าจ้างแรงงานสูงมากใช้แรงงานจ้างในการดูแลการผลิตทุกขั้นตอน เกษตรกรอีกรายที่มีต้นทุนเงินสดสูงที่ 5,181

บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมเพราะเกษตรกรรายนี้เพิ่งเริ่มการเลี้ยงจึงมีเงินลงทุนโรงเรือนและอุปกรณ์สูงส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายส่วนของคอกเบียดำยสูง

ตารางที่ 12.15 ต้นทุนเงินสดของการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธะสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

ต้นทุนเงินสด (บาทต่อ1,000 กก.)	จำนวน	ร้อยละ		
			ค่าเฉลี่ยจากเกษตรกรทั้งหมด 10 ราย (บาทต่อ 1,000 กก.)	3,041.28
			มัธยฐาน: Median (บาทต่อ 1,000 กก.)	2,635.21
0 - 2,000	4	40.00	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: SD (บาทต่อ 1,000 กก.)	2,279.93
2,001 - 4,000	4	40.00	25% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	1,393.40
4,001 - 6,000	1	10.00	75% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	3,453.59
8,001 - 10,000	1	10.00	Coefficient of variation	0.75
รวม	10	100.0		

รูปที่ 12.12 การแจกแจงของต้นทุนเงินสดของการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธะสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

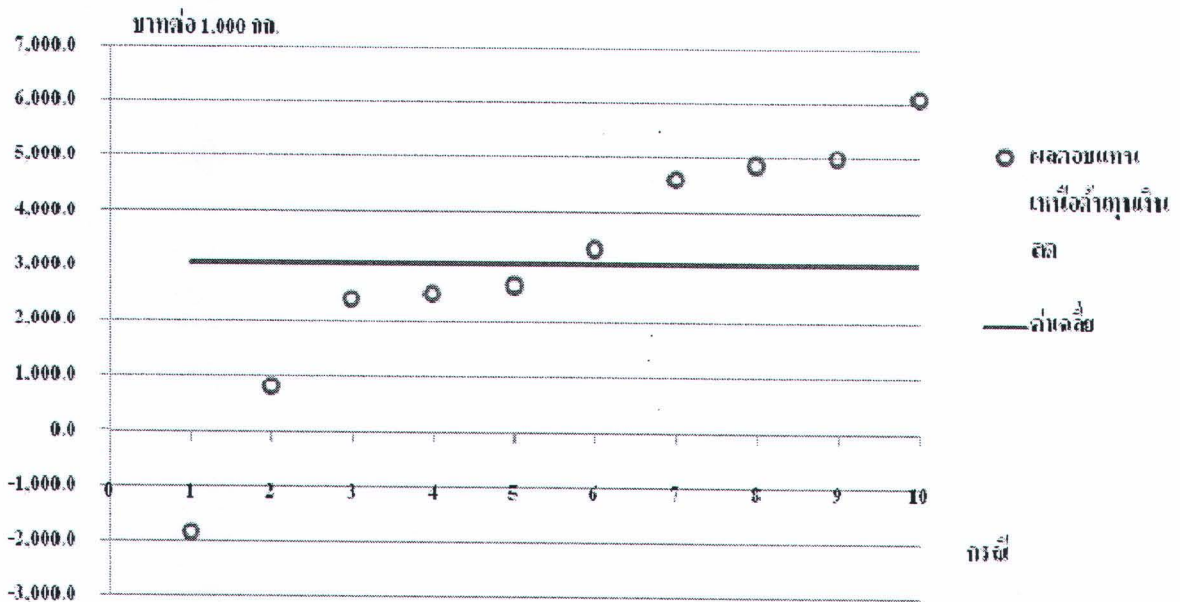
สำหรับการวิเคราะห์ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดประจำปีการเลี้ยง 2553 พบว่า มีค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดเท่ากับ 3,058.72 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมค่ามัธยฐานอยู่ที่ 3,004.71 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2,332.08 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ในด้านการกระจายตัวของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสด พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดอยู่ในช่วง 2,422.99 - 4,822.05 บาทต่อ 1,000 กก. และเป็นช่วงที่มีร้อยละของเกษตรกรได้รับมากที่สุด รองลงมาคือผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดในช่วง 4,000 -

6,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมมีเกษตรกรจำนวน 3 รายคิดเป็นร้อยละ 30 ของเกษตรกรทั้งหมด จากข้อมูลในตารางที่ 12.16 และ รูปที่ 12.13 จะเห็นว่าผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงมีการกระจายระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดมีค่า 0.76

ตารางที่ 12.16 ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดจากการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

ผลตอบแทนเหนือ	จำนวน	ร้อยละ		
			ค่าเฉลี่ยจากเกษตรกรทั้งหมด 10 ราย	3,058.72
			(บาทต่อ 1,000 กก.)	
(2,000) - 0	1	10.00	มัธยฐาน: Median (บาทต่อ 1,000 กก.)	3,004.71
0 - 2,000	1	10.00	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: SD (บาทต่อ 1,000	2,332.08
2,001 - 4,000	4	40.00	25% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	2,422.99
4,001 - 6,000	3	30.00	75% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	4,822.05
6,000 - 8,000	1	10.00	Coefficient of variation	0.76
รวม	10	100.00		

หมายเหตุ () คือจำนวนตัวเลขแสดงตัวเลขต้นทุนเงินสดมากกว่ารายได้

รูปที่ 12.13 การแจกแจงของผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดของการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

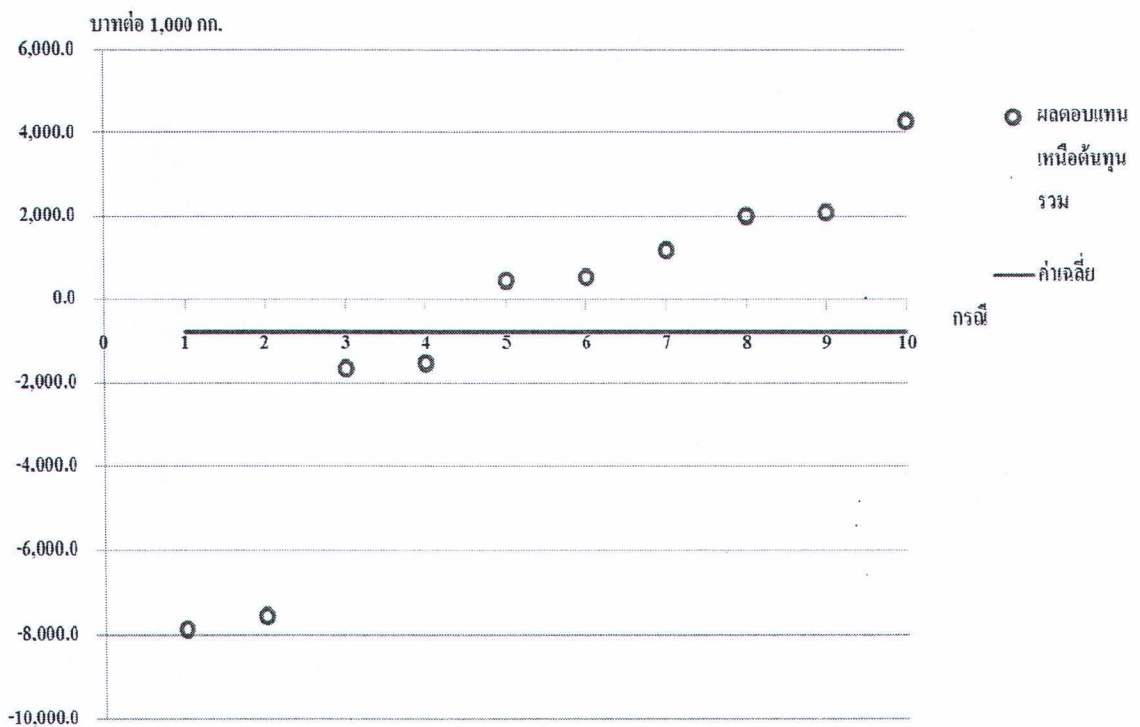
การวิเคราะห์ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดประจำปีการเลี้ยง 2553 ของไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธสัญญา พบว่า มีค่าเฉลี่ยของขาดทุนสุทธิเท่ากับ 795.60 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม

ค่ามัธยฐานอยู่ที่ 500.51 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4,030.36 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ในด้านการกระจายตัวของผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดอยู่ในช่วง (1,615.51) - 1,821.60 บาทต่อ 1,000 กก. และ ช่วงที่มีร้อยละของเกษตรกรจำนวนมากได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดคือ ช่วงตั้งแต่ไม่ได้เลยจนถึง 2,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 30 ของเกษตรกรทั้งหมด รองลงมาเมื่ออยู่ 3 ช่วงที่มีจำนวนเกษตรกรเท่ากัน คือช่วงละ 2 รายคิดเป็นร้อยละช่วงละ 20 คือผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดในช่วงตั้งแต่ (8,000) - (6,000) บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ช่วงตั้งแต่ (2,000) - 0 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม และช่วงตั้งแต่ 2,001 - 4,000 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมจากข้อมูลในตารางที่ 12.17 และรูปที่ 12.14 จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงมีการกระจายระดับสูงมากค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดมีค่า 5.07 ถ้าพิจารณาการกระจายข้อมูลดังแสดงในรูปที่ 12.14 พบว่ามีกรณีที่เกษตรกรได้ขาดทุนสุทธิสูงในช่วง (8,000) - (6,000) บาทต่อ 1,000 กก. อยู่ 2 ราย เพราะเกษตรกรสองรายนี้มีต้นทุนเงินสดที่สูงมากดังที่กล่าวไปแล้วในส่วนของต้นทุนเงินสด และเกษตรกรรายหนึ่งยังมีส่วนของค่าเสื่อมราคาสูงด้วย

ตารางที่ 12.17 ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดจากการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธะสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละ		
			ค่าเฉลี่ยจากเกษตรกรทั้งหมด 10 ราย (บาทต่อ	(795.60)
(8,000) - (6,000)	2	20.00	มัธยฐาน: Median (บาทต่อ 1,000 กก.)	500.51
(2,000) - 0	2	20.00	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน: SD (บาทต่อ 1,000	4,030.36
0 - 2,000	3	30.00	25% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	(1,615.51)
2,001 - 4,000	2	20.00	75% percentile (บาทต่อ 1,000 กก.)	1,821.60
4,001 - 6,000	1	10.00	Coefficient of variation	(5.07)
รวม	10	100.00		

หมายเหตุ () คือจำนวนตัวเลขแสดงตัวเลขต้นทุนทั้งหมดมากกว่ารายได้

รูปที่ 12.14 การแจกแจงของผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดจากการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธะสัญญาประจำปีการผลิต พ.ศ. 2552/2553

การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการนำเสนอรายละเอียดต้นทุนการผลิตของการเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงในเกษตรพันธะสัญญา จากตารางที่ 12.18 จะเห็นได้ว่า การเลี้ยงแบบไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงจะไม่มีต้นทุนในส่วนของคุณค่าพันธุ์ ค่าอาหารสัตว์ ค่ายาและเวชภัณฑ์เนื่องจากบริษัทหรือนายหน้าคู่สัญญาจะเป็นลงทุนใน

ส่วนนี้ เกษตรกรรับผิดชอบสำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ณ โรงเรือนเช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าแรงงานเท่านั้น หากพิจารณาส่วนประกอบของต้นทุนจะเห็นได้ว่า ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดมีสัดส่วนต้นทุนสูงเมื่อเทียบกับต้นทุนทั้งหมด โดยมีต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดจำนวน 3,854.32 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม หรือคิดเป็นร้อยละ 55.89 ของต้นทุนทั้งหมด ในขณะที่ต้นทุนเงินสดทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 3,041.28 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 44.10 ของต้นทุนทั้งหมด ต้นทุนที่ไม่ใช่เงินประกอบไปด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือนซึ่งเป็นต้นทุนไม่เป็นเงินสดที่มีสัดส่วนสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 20.56 ของต้นทุนทั้งหมด มีค่าเท่ากับ 1,417.88 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม ค่าแรงงานในครัวเรือนมีค่า 1,364.68 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัมคิดเป็นร้อยละ 19.79 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์เป็นต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสดอีกตัวหนึ่งที่มีร้อยละต่อต้นทุนทั้งหมดค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 15.17 ค่าเท่ากับ 1,046.15 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม สำหรับต้นทุนเงินสดที่สำคัญได้แก่ ค่าแรงงานจ้างซึ่งมีค่าถึง 1,047.81 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 15.20 ของต้นทุนทั้งหมด ตามด้วยดอกเบี้ยจ่ายสำหรับเงินลงทุน มีค่าเท่ากับ 992.51 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 14.39 ของต้นทุนทั้งหมด ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมีค่าเท่ากับ 922.58 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 13.38 ของต้นทุนทั้งหมดค่าเสียโอกาสที่ดิน มีค่าร้อยละ 0.37 ของต้นทุนทั้งหมด

เมื่อเทียบรายได้จากการขายไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงที่มีค่าเท่ากับ 6,100.00 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม กับต้นทุนเงินสดจำนวน 3,041.28 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดเท่ากับ 3,058.73 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม และหากพิจารณาเทียบรายได้กับ ต้นทุนทั้งหมดจำนวน 6,895.60 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม เกษตรกรจะมีผลขาดทุนสุทธิที่ 795.60 บาทต่อ 1,000 กิโลกรัม โดยมีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนทั้งหมดต่ำกว่าหนึ่งอยู่ที่ 0.88 จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงแบบไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงให้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสดที่ค่อนข้างสูงกับเกษตรกรแต่หากพิจารณาต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสดด้วยเกษตรกรจะได้รับผลขาดทุน อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึง ผลตอบแทนต่อจำนวนแรงงานครัวเรือน ซึ่งค่านี้นี้มีหน่วยเป็นบาทต่อวันมีค่าเท่ากับ 70.60 บาทต่อวัน (ตารางที่ 12.18) เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าแรงงานจ้างเฉลี่ยในพื้นที่ซึ่งมีค่าประมาณ 171 บาทต่อวัน จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนต่อจำนวนแรงงานครัวเรือนในกรณีไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงมีค่าน้อยกว่าค่าแรงงานจ้างเฉลี่ยต่อวัน

ในด้านอัตราผลตอบแทนต่างๆ นั้น พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนผันแปรเงินสดเท่ากับร้อยละ 197.80 คือถ้าพิจารณาเฉพาะอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนเงินสด การเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงก็ยังคงคุ้มทุนอยู่ แต่เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์จะได้เพียงเท่ากับร้อยละ 0.74 ซึ่งถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่เกิน ร้อยละ 10 ก็แสดงว่าการเลี้ยงไก่เนื้อแบบนี้ไม่คุ้มทุนทั้งนี้เนื่องจากต้องมีการลงทุนโรงเรือนและอุปกรณ์สูง เมื่อคิดอัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 0.88 แสดงว่า ถ้าพิจารณาต้นทุนทั้งหมดผลประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงจะไม่คุ้มกับการลงทุน

ตารางที่ 12.18 ต้นทุน รายได้และกำไร จากการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบเกษตรพันธะสัญญา
ประจำปีการผลิต พ.ศ.2552/2553

รายการ	ค่าเฉลี่ย ¹	หน่วย บาท ต่อ 1000 กก.	
		ร้อยละของ ต้นทุนรวม	ค่า เบี่ยงเบน
ต้นทุน			
ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ	922.58	1338	735.47
ค่าใช้จ่ายในการขาย	78.37	1.14	158.01
ค่าจ้างแรงงานจ้าง	1,047.81	15.20	1,480.42
ดอกเบี้ยยจ่าย	992.51	14.39	1,122.50
รวมต้นทุนเงินสด	3,041.28	44.10	2,279.93
ค่าจ้างแรงงานครัวเรือน	1,364.68	19.79	744.65
ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน	1,417.88	20.56	1,603.57
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	1,046.15	15.17	1,143.20
ค่าเสียโอกาสที่ดิน	25.61	0.37	8.95
รวมต้นทุนทั้งหมด	6,895.60	100.00	3,960.83
รายได้จากการเลี้ยงไก่	6,100.00		516.40
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสด(“รายได้สุทธิ”) ^b	3,058.73		2,332.08
ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด	(795.60)		4,030.36
จำนวนแรงงานครัวเรือน(คน - วันต่อ 1,000 กก.)	8.10		4.32
ผลตอบแทนต่อจำนวนแรงงานครัวเรือน (บาทต่อวัน)	70.27 ^c		738.85
อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนผันแปรเงินสด (ร้อยละ)	197.80		
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ร้อยละ)	0.74		
อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนทั้งหมด	0.88		

หมายเหตุ: ^a คำนวณค่าเฉลี่ยจากเกษตรกรทั้งหมด 10 ราย

^b รายได้สุทธิ ในความหมายของเกษตรกร คือ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรเงินสด

^c เทียบกับค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ เท่ากับ 171 บาทต่อคนต่อวัน

() ตัวเลขในวงเล็บแสดงถึงต้นทุนทั้งหมดสูงกว่ารายได้

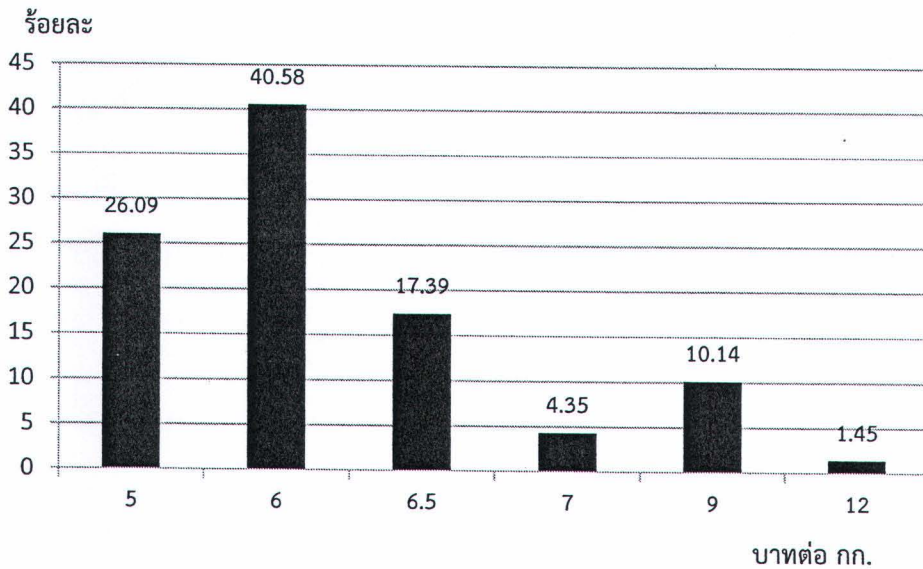
12.2.3 ความเสี่ยงของการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

12.2.3.1 ความเสี่ยงของผลผลิต ราคาและรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

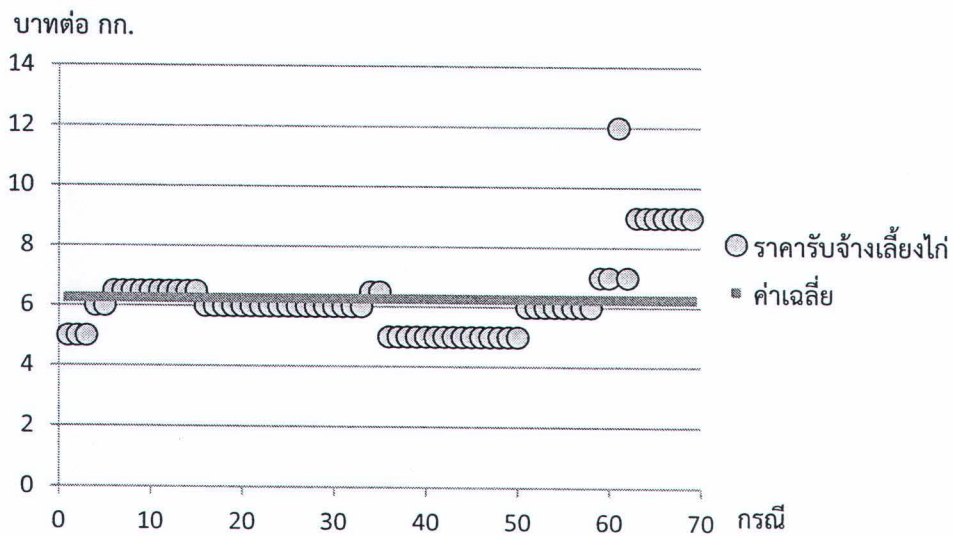
จากการสอบถามเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงจำนวน 10 ราย ถึงราคาการรับจ้างเลี้ยง รายได้สุทธิต่อครัวเรือนและอัตราการตาย ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าในส่วนของการเกิดขึ้นของราคาไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงมีการแจกแจงของราคาได้เป็น 69 กรณี โดยมีราคาจ้างเลี้ยงเฉลี่ยอยู่ที่ 6.26 บาทต่อกก. ค่ามัธยฐานอยู่ที่ 6.00 บาทต่อ กก. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.32 บาทต่อกก. ในด้านการกระจายราคาจ้างเลี้ยงต่อ กก. พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะได้รับราคาอยู่ในช่วง 5.00 - 6.50 บาทต่อ กก. โดยส่วนใหญ่ เกษตรกรขายได้ราคา 6 บาทต่อกก. ถึง 28 กรณี คิดเป็นร้อยละ 40.58 ของกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด รองลงมาคือราคา 5 บาทต่อกก. เกิดขึ้นร้อยละ 26.09 ของกรณีทั้งหมด ช่วงราคาที่สูงที่สุดคือ 12 บาทต่อ กก. มีเพียง 1 กรณีคิดเป็น ร้อยละ 1.45 ของกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด (ตารางที่ 12.19 รูปที่ 12.15 และ 12.16) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (CV) ของราคาจ้างเลี้ยงในรอบ 10 ปี เท่ากับ 0.21 แสดงว่ามีความผันผวนของราคาค่อนข้างต่ำ เกษตรกรให้ข้อมูลว่าในด้านการผันผวนของราคา ราคาที่จะได้จะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับการกำหนดราคาของบริษัท สำหรับกรณีที่ได้ราคาสูงสุดคือ 12 บาทต่อกก. เกษตรกรให้ข้อมูลว่าเป็นกรณีที่เลี้ยงไก่พันธุ์ขนาดใหญ่จึงได้ราคาจ้างเลี้ยงสูง

ตารางที่ 12.19 ราคาจ้างเลี้ยงไก่เนื้อในรอบ 10 ปี

ราคาจ้างเลี้ยง ไก่เนื้อ (บาทต่อกก.)	จำนวน กรณี	ร้อยละ		
5	18	26.09	ค่าเฉลี่ย(บาทต่อกก.)	6.26
6	28	40.58	Median (บาทต่อกก.)	6.00
6.5	12	17.39	SD (บาทต่อกก.)	1.32
7	3	4.35	25 %percentile (บาทต่อกก.)	5.00
9	7	10.14	75% percentile (บาทต่อกก.)	6.50
12	1	1.45	Coefficient of variation	0.21
รวม	69	100.00		

รูปที่ 12.15 ราคารับจ้างเลี้ยงไก่เนื้อต่อกิโลกรัม ในรอบ 10 ปี

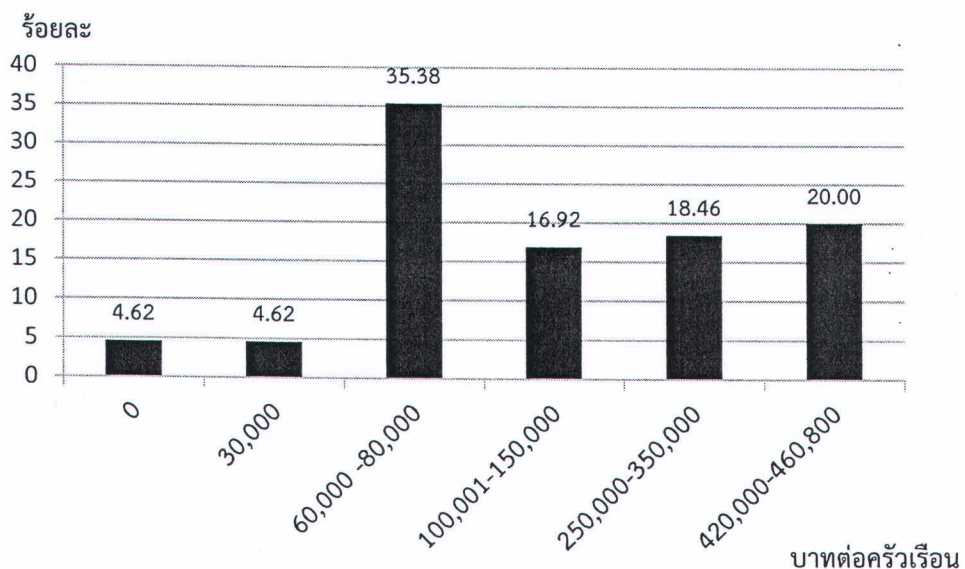
รูปที่ 12.16 การกระจายตัวของราคาจ้างเลี้ยงไก่เนื้อในรอบ 10 ปี

สำหรับรายได้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงได้ให้ข้อมูลพบว่าในรอบ 10 ปี มีรายได้เกิดขึ้นทั้งหมด 65 กรณี มีค่าเฉลี่ยของรายได้เท่ากับ 189,178.50 บาทต่อครัวเรือนต่อปีค่ามัธยฐานอยู่ที่ 125,000.00 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 151,734.60 บาทต่อครัวเรือนต่อปีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของรายได้มีค่าเท่ากับ 0.80 แสดงถึงรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงมีการกระจายตัวระดับปานกลาง ในด้านการกระจายตัวของรายได้ พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะได้รับราคาอยู่ในช่วง 70,000.00 - 297,500.00 บาทต่อครัวเรือนต่อปี จากข้อมูลในตารางที่ 12.20 รูปที่ 12.17 และรูปที่ 12.18 จะเห็นได้ว่า รายได้ในช่วง 60,000 - 80,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปีเป็นช่วงที่ร้อยละของกรณีที่เกษตรกรได้รับเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละ 35.38 รองลงมาคือรายได้ในช่วง 420,000 -

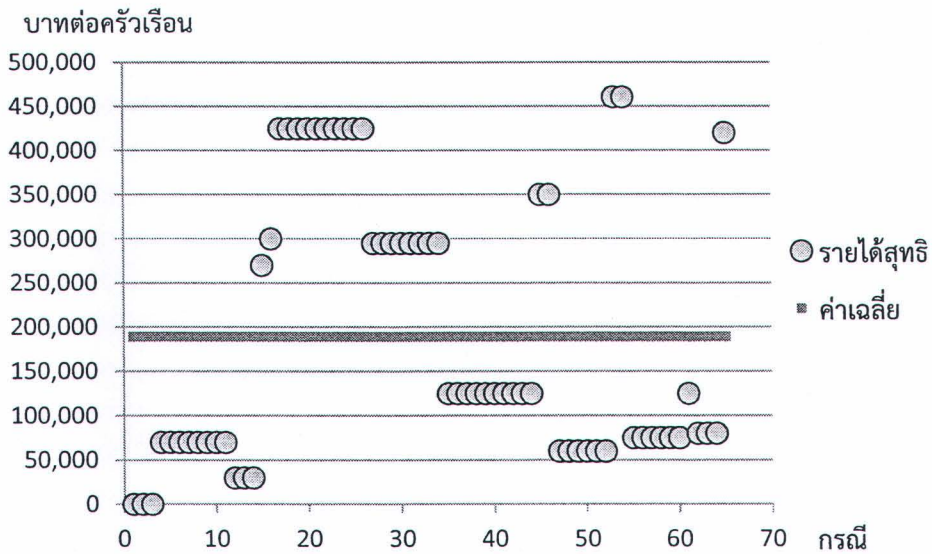
460,800 บาทต่อครัวเรือนต่อปีมีการเกิดขึ้นร้อยละ 20 ของกรณีทั้งหมด ตามด้วย รายได้ในช่วง 250,000 - 350,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปีมีการเกิดขึ้นร้อยละ 18.46 ของกรณีทั้งหมด ที่น่าสังเกตสำหรับกรณีของ ไม้เนื้อรับจ้างเลี้ยงคือมีกรณีที่เกษตรกรที่ไม่ได้รับรายได้เลยหรือมีรายได้เพียง 30,000 บาทต่อปีในจำนวน ร้อยละที่เท่ากันคือร้อยละ 4.62 ของกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด เหตุผลที่เกษตรกรให้สำหรับความผันผวนของ รายได้จะขึ้นอยู่กับ ขนาดของโรงเรือน ความสามารถในการควบคุมอุณหภูมิในโรงเรือน ความแข็งแรงของ ไม้ สำหรับกรณีที่ไม้ได้รับรายได้เลยเนื่องมาจากบริษัทไม่นำไม้มาลงให้ รายได้สุทธิที่แสดงในตารางเหล่านี้ เป็น รายได้สุทธิที่ระบุโดยเกษตรกร ซึ่งมักไม่ได้คิดแรงงานของตนเอง

ตารางที่ 12.20 รายได้สุทธิต่อปีของการรับจ้างเลี้ยงไม้เนื้อในรอบ 10 ปี

รายได้ (บาทต่อปี)	จำนวน กรณี	ร้อยละ		
0	3	4.62	ค่าเฉลี่ย(บาทต่อปี)	189,178.50
30,000	3	4.62	ค่ามัธยฐาน(บาทต่อปี)	125,000.00
60,000 -80,000	23	35.38	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(บาทต่อปี)	151,734.60
100,001-150,000	11	16.92	25% percentile (บาทต่อปี)	70,000.00
250,000-350,000	12	18.46	75% percentile (บาทต่อปี)	297,500.00
420,000-460,800	13	20.00	Coefficient of variation	0.80
รวม	65	100.00		

รูปที่ 12.17 รายได้สุทธิต่อครัวเรือนของการผลิตไม้เนื้อรับจ้างเลี้ยงในรอบ 10 ปี

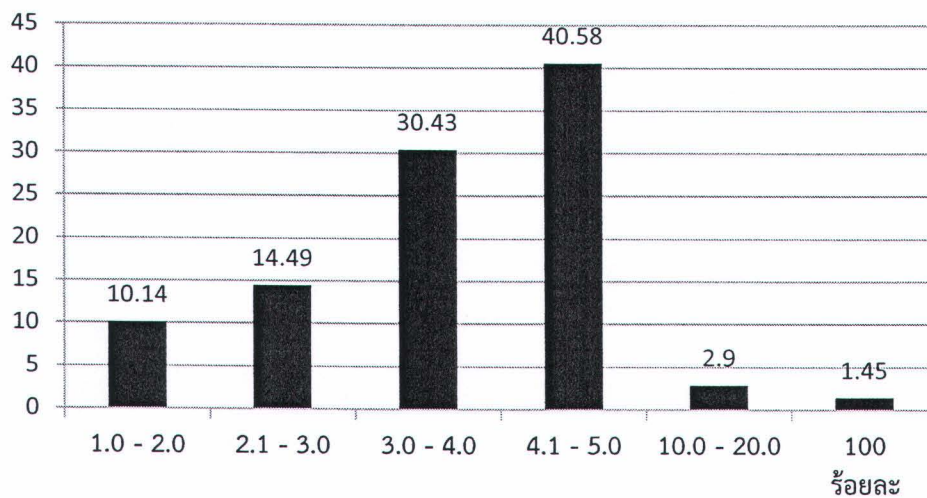

รูปที่ 12.18 การกระจายรายได้สุทธิของการผลิตไถ่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในรอบ 10 ปี

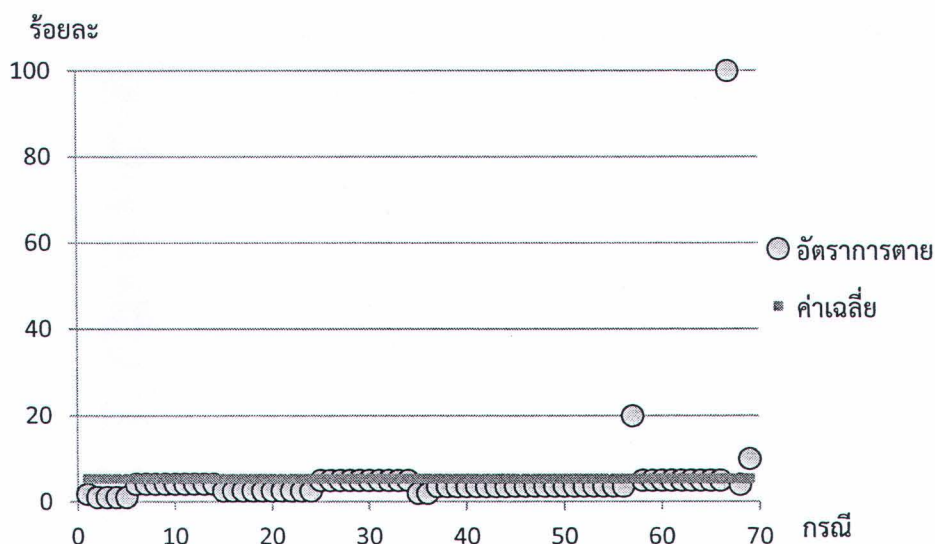
ในส่วนของความแปรปรวนของอัตราการตายของไถ่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในรอบ 10 ปี มีกรณีเกิดขึ้นทั้งหมด 69 กรณี ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของอัตราการตายอยู่ที่ร้อยละ 5.42 ค่ามัธยฐานอยู่ที่อัตราร้อยละ 3.61 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับอัตราร้อยละ 11.79 ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของรายได้มีค่าถึง 2.18 แสดงถึงอัตราการตายมีการกระจายตัวสูงมาก ทำให้มีความแปรปรวนในระดับสูง ในด้านการกระจายตัวของผลผลิตต่อไร่ พบว่า ร้อยละ 50 ของกรณี จะมีอัตราการตาย อยู่ในช่วงร้อยละ 3.04 - 5.00 อัตราการตายในช่วงร้อยละ 4.1 - 5.0 เป็นช่วงที่มีกรณีเกิดขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 40.58 ของกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมด รองลงมาคือช่วงอัตราการตายร้อยละ 3.0 - 4.0 โดยเกิดขึ้นร้อยละ 30.43 จากกรณีที่เกิดขึ้นทั้งหมดมีอยู่ 1 กรณีหรือร้อยละ 1.45 ที่มีอัตราการตายสูงมากถึงร้อยละ 100 เนื่องจากเกิดไฟดับในโรงเรือนทำให้ไถ่ตายหมดทุกตัว (ตารางที่ 12.21 รูปที่ 12.19 และ 12.20) เกษตรกรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของความผันผวนของอัตราการตายว่าเกี่ยวข้องกับ ความแข็งแรงของลูกไถ่ โรคระบาด การดับของไฟฟ้า และการดูแลจัดการในฟาร์ม

ตารางที่ 12.21 อัตราการตายของไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในรอบ 10 ปี

อัตราการตาย (ร้อยละ)	จำนวนกรณี	ร้อยละ		
1.0 - 2.0	7	10.14	ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ)	5.42
2.1 - 3.0	10	14.49	ค่ามัธยฐาน (ร้อยละ)	3.61
3.0 - 4.0	21	30.43	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ร้อยละ)	11.79
4.1 - 5.0	28	40.58	25% percentile	3.04
10.0 - 20.0	2	2.90	75% percentile	5.00
100.0	1	1.45	Coefficient of variation	2.18
รวม	69	100.00		

รูปที่ 12.19 อัตราการตายของไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในรอบ 10 ปี

รูปที่ 12.20 การกระจายของอัตราการตายไก่อเนื้อรับจ้างเลี้ยงในรอบ 10 ปี

12.2.3.2 การวิเคราะห์ความเสี่ยงรวมโดยพิจารณาระดับอัตราการตาย และราคาของการผลิตไก่อเนื้อแบบรับจ้างเลี้ยง

การศึกษานี้ในการคำนวณหาความเสี่ยงของรายได้จากการผลิตไก่อเนื้อจำเป็นต้องกำหนดขนาดของการผลิตก่อน จึงกำหนดใช้ขนาดการผลิตจากมาตรฐานของบริษัทหนึ่ง โดยกำหนดให้เกษตรกรหนึ่งรายเลี้ยงไก่อเนื้อจำนวน 30,000 ตัว และไก่อเนื้อมิน้ำหนักเพิ่มที่ได้จากการเลี้ยงเฉลี่ย 1.75 กิโลกรัมต่อตัว ความเสี่ยงในการผลิตจะอยู่ที่โอกาสของการเกิดขึ้นของอัตราการตายในระดับต่างๆ โดยแบ่งระดับอัตราการตายออกเป็น 3 ระดับ อัตราการตายที่จัดอยู่ในระดับต่ำ คือ อัตราการตายน้อยกว่าร้อยละ 2.83 ต่อรุ่น มีค่ากลางอยู่ที่ 1.97 มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 25 อัตราการตายในระดับปานกลาง คือ อัตราการตายที่อยู่ในช่วงร้อยละ 2.83 – 5.22 มีค่ากลางอยู่ที่ 4.03 มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 72.06 ซึ่งเป็นระดับการตายที่มีโอกาสของการเกิดขึ้นสูงที่สุด ส่วนอัตราการตายที่สูงกว่าร้อยละ 5.22 จัดเป็นอัตราการตายในระดับสูง มีค่ากลางอยู่ที่ 12.61 มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 12.61 (ตารางที่ 12.22)

ตารางที่ 12.22 อัตราการตายของไก่อเนื้อรับจ้างเลี้ยงในระดับต่างๆ และโอกาสของการเกิดขึ้น

อัตราการตาย (ร้อยละต่อรุ่น)	ระดับ	จำนวนกรัม	ร้อยละของการ เกิดขึ้น	ค่ากลางของระดับ (ร้อยละต่อรุ่น)
<2.83	ต่ำ	17	25.00	1.97
2.83 - 5.22	ปานกลาง	49	72.06	4.025
>5.22	สูง	2	2.94	12.61
	รวม	68	100.00	

หมายเหตุ: การหาระดับอัตราการตาย ต่ำ ปานกลาง สูง หาได้จากค่าเฉลี่ย ± 0.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเส้นแบ่ง

ระดับราคาแบ่งเป็น 3 ระดับเช่นเดียวกัน โดยระดับราคาที่จัดอยู่ในระดับต่ำ คือ ราคาที่ต่ำกว่า 5.60 บาทต่อกก.มีค่ากลางอยู่ที่ 5.3 บาทต่อกก. มีโอกาสของการเกิดขึ้น ร้อยละ 26.09 ถ้าราคาอยู่ในช่วง 5.60 - 6.92 บาทต่อกก. จัดว่าเป็นราคาในระดับปานกลาง มีค่ากลางอยู่ที่ 6.26 บาทต่อกก. มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 57.97 และราคาที่สูงกว่า 6.92 บาทต่อกก.จัดว่าเป็นราคาในระดับสูง มีค่ากลางอยู่ที่ 7.96 บาทต่อกก.และมีโอกาสของการเกิดขึ้น ร้อยละ 15.94 (ตารางที่ 12.23)

ตารางที่ 12.23 ระดับราคารับจ้างเลี้ยงไก่เนื้อต่างๆ และโอกาสของการเกิดขึ้น

ราคา (บาทต่อกก.)	ระดับ	จำนวนกรณี	ร้อยละของการเกิดขึ้น	ค่ากลางของระดับ (กก. ต่อไร่)
<5.60	ต่ำ	18	26.09	5.3
5.60 - 6.92	ปานกลาง	40	57.97	6.26
> 6.92	สูง	11	15.94	7.96
	รวม	68	100.00	

หมายเหตุ: การหาระดับราคา ต่ำ ปานกลาง สูง หาได้จากค่าเฉลี่ย ± 0.5 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นเส้นแบ่ง

จากขนาดการผลิตของเกษตรกรหนึ่งรายที่กำหนดให้เลี้ยงไก่เนื้อเท่ากับ 30,000 ตัว โดยไก่เนื้อหนึ่งตัวจะมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น 1.75 กิโลกรัมก่อนออกขาย ทำให้ได้น้ำหนักรวมของไก่เนื้อที่เลี้ยงเท่ากับ 52,500 กิโลกรัม แล้วหักด้วยอัตราการตายในระดับต่างๆ จะได้ปริมาณการผลิตในหน่วยกิโลกรัม แล้วนำไปคูณด้วยราคาในระดับต่างๆ เพื่อคำนวณหาโอกาสของการเกิดรายได้รวมต่อรุ่น ทำให้ได้รายได้รวมที่คาดว่าจะได้รับเท่ากับ 317,320.21 บาทต่อรุ่น มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 42,703.89 บาทต่อรุ่น มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนอยู่ที่ 0.13 แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านรายได้รวมในระดับต่ำ (ตารางที่ 12.24) รายได้รวมต่อรุ่นของการรับจ้างเลี้ยงไก่เนื้อในระดับต่างๆ และโอกาสของการเกิดขึ้นแสดงไว้ในรูปที่ 12.21 โอกาสของการเกิดขึ้นของรายได้รวมในแต่ละระดับสะสมขึ้นไปเรื่อยๆ (รูปที่ 12.22) สามารถแสดงให้เห็นถึงรายได้สุทธิหรือกำไรที่จะได้รับจากการเลี้ยงไก่เนื้อได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับต้นทุนการเลี้ยงด้วย ซึ่งในการศึกษานี้คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ต้นทุนการเลี้ยงไก่เนื้อพบว่า มีต้นทุนเงินสดเฉลี่ยอยู่ที่ 3,041.28 บาทต่อปริมาณการเลี้ยงไก่เนื้อ 1,000 กก. หรือ 159,667.20 บาทต่อการเลี้ยงไก่เนื้อรุ่นละ 30,000 ตัว (52,500 กก.) และมีต้นทุนรวมเท่ากับ 6,895.60 บาทต่อ 1,000 กก. หรือ 362,019 บาทต่อรุ่น หรือต่อ 52,500 กก. (เป็นต้นทุนเงินสดบวกด้วยต้นทุนค่าจ้างแรงงานครัวเรือน ค่าเสียโอกาสที่ดิน ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน และค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ต่างๆ) ขณะที่โอกาสที่เกษตรกรจะได้รายได้สูงกว่าต้นทุนเงินสดเฉลี่ยนั้นมีร้อยละ 100 เพราะรายได้รวมต่ำสุดที่คาดว่าจะได้เท่ากับ 243,162.68 บาทต่อรุ่น แสดงว่าเกษตรกรจะไม่มีโอกาสที่จะขาดทุนเงินสดหรือมีโอกาสที่จะได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเป็นบวกร้อยละ 100 แต่เมื่อหาโอกาสที่จะได้กำไรสุทธิ พบว่า เกษตรกรที่รับจ้างเลี้ยงไก่เนื้อมีโอกาสร้อยละ 16 ที่จะได้กำไรสุทธิ (ดูจากโอกาสที่จะมีรายได้ระหว่าง 322,175.60 - 365,202.81 บาทต่อรุ่นมีร้อยละ 16 ในรูปที่ 12.22) และถ้าคำนวณหาผลตอบแทนจากรายได้รวมที่คาดว่าจะได้รับซึ่งเท่ากับ 317,320.21 บาทต่อการเลี้ยงไก่เนื้อ

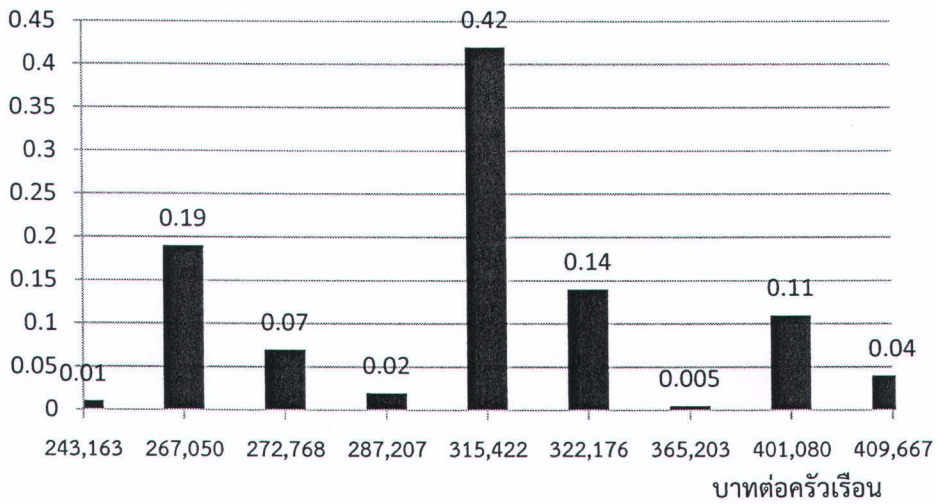
30,000 ตัวต่อรุ่น จะได้โอกาสที่จะมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดอย่างต่ำ 157,653.01 บาทต่อรุ่น แต่ขาดทุนสุทธิอย่างมาก 43,354.26 บาทต่อรุ่นร้อยละ 26 (โดยประมาณว่ารายได้รวมที่มากกว่า 317,320.21 บาทต่อรุ่นมีโอกาสการเกิดขึ้นอย่างต่ำร้อยละ 26)

ตารางที่ 12.24 โอกาสของการเกิดขึ้นของปริมาณการผลิต และราคาปรับข้างเลี้ยงไก่เนื้อในระดับต่างๆ

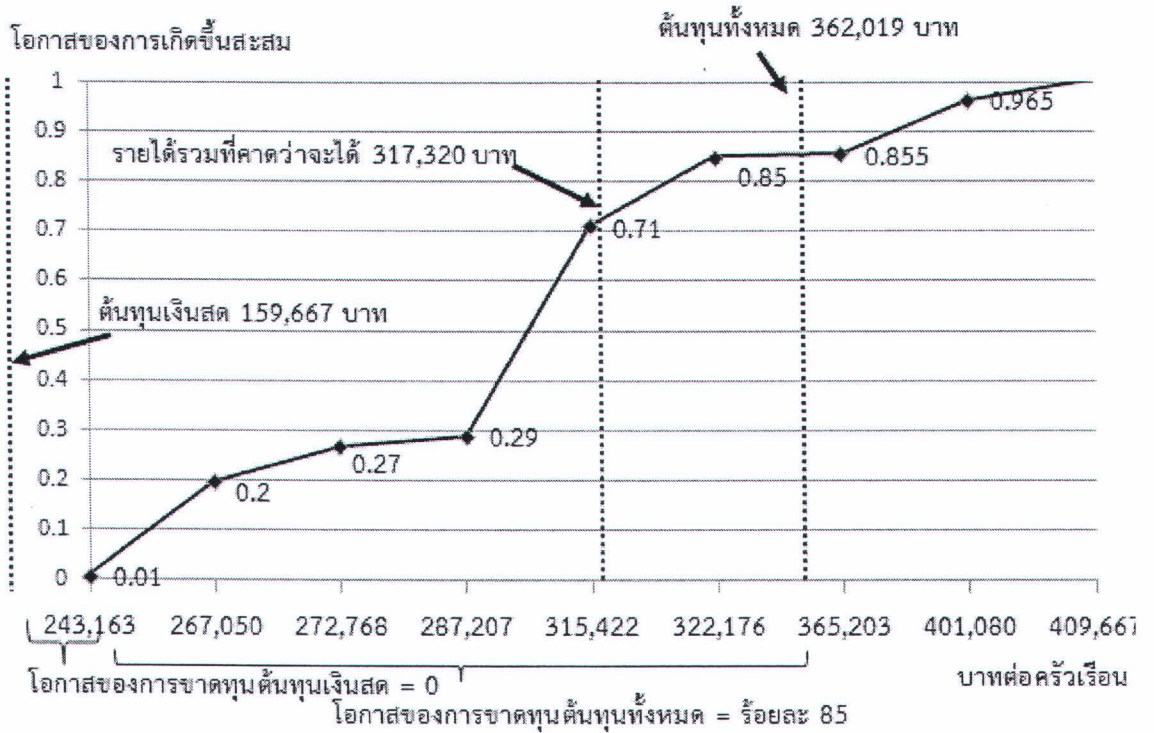
ระดับผลผลิต-ราคา	โอกาสของการเกิดขึ้น	ระดับปริมาณการผลิต (กก.ต่อรุ่น)	ระดับราคา (บาทต่อ กก.)	รายได้รวม (บาทต่อรุ่น)	รายได้รวม x โอกาสของการเกิดขึ้น
อัตราการตายต่ำ-ราคาต่ำ	0.07	51,465.75	5.30	272,768.48	17,789.25
อัตราการตายต่ำ-ราคาปานกลาง	0.14	51,465.75	6.26	322,175.60	46,692.12
อัตราการตายต่ำ-ราคาสูง	0.04	51,465.75	7.96	409,667.37	16,327.32
อัตราการตายปานกลาง-ราคาต่ำ	0.19	50,386.88	5.30	267,050.44	50,200.02
อัตราการตายปานกลาง-ราคาปานกลาง	0.42	50,386.88	6.26	315,421.84	131,761.89
อัตราการตายปานกลาง-ราคาสูง	0.11	50,386.88	7.96	401,079.53	46,074.57
อัตราการตายสูง-ราคาต่ำ	0.01	45,879.75	5.30	243,162.68	1,865.70
อัตราการตายสูง-ราคาปานกลาง	0.02	45,879.75	6.26	287,207.24	4,896.97
อัตราการตายสูง-ราคาสูง	0.005	45,879.75	7.96	365,202.81	1,712.37
รวม	1.0000				
ค่าที่น่าจะเกิดขึ้นของรายได้รวม (บาทต่อรุ่น)					317,320.21
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของรายได้รวม					42,703.89
Coefficient of variation					0.13

โอกาสของการเกิดขึ้น

รายได้รวมที่คาดว่าจะได้ 317,320 บาท

รูปที่ 12.21 รายได้รวมของการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงและโอกาสของการเกิดขึ้น

รูปที่ 12.22 โอกาสของการเกิดขึ้นของรายได้รวมสะสมของการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

12.2.3.3 ความเสี่ยงด้านภัยธรรมชาติ

ปัญหาภัยธรรมชาติที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงประสบมีน้อยมาก มีเพียงปัญหาฝนแล้ง (เกษตรกร เพียง 1 ราย คิดเป็น ร้อยละ 10) และโรคระบาด (เกษตรกร 2 รายคิดเป็น ร้อยละ 20) เท่านั้น จำนวนครั้งที่เกิดขึ้นเฉลี่ยก็น้อยเช่นเดียวกันเพียง 0.2 และ 0.4 ตามลำดับ และมีความเสียหายของผลผลิตอยู่เพียงร้อยละ 1.0 และ 1.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 12.25) เกษตรกรระบุว่าปัญหาฝนแล้งมีผลกระทบของความรุนแรงในระดับที่น้อย ในขณะที่ปัญหาโรคระบาดมีผลกระทบของความรุนแรงในระดับปานกลาง (ตารางที่ 12.26)

ตารางที่ 12.25 ปัญหาภัยธรรมชาติในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

ปัญหา ภัยธรรมชาติ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวนครั้ง เฉลี่ย	ความเสียหายของผลผลิต		
				ค่าร้อยละ เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์ ของความ แปรปรวน
ฝนแล้ง	1	10.00	0.2	1.00	3.16	3.16
โรคระบาด	2	20.00	0.4	1.20	3.79	3.16

ตารางที่ 12.26 ระดับความรุนแรงของปัญหาภัยธรรมชาติที่มีต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

ปัญหา ภัยธรรมชาติ	ระดับความรุนแรง			
	น้อย		ปานกลาง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ฝนแล้ง	1	100	0	0
โรคระบาด	0	0	2	100

ในด้านแหล่งน้ำเพื่อการเลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง เกษตรกรบางส่วนมีการใช้แหล่งน้ำมากกว่าหนึ่งแหล่ง หากพิจารณาประเภทของแหล่งน้ำ น้ำจากระบบประปาหรือประปาหมู่บ้านเป็นแหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 70 ของเกษตรกรทั้งหมด ลำดับรองลงมาคือน้ำจากบ่อน้ำบาดาลคิดเป็นร้อยละ 40 ตามด้วยการใช้น้ำลำห้วยและอ่างเก็บน้ำในร้อยละที่เท่ากันคือร้อยละ 10 (ตารางที่ 12.27) เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงเพียง 1 คนคิดเป็นร้อยละ 10 ระบุว่ามีปัญหาการขาดแคลนน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาน้ำไม่เพียงพอเกิดขึ้นทุกสองปี ในบางเดือนโดยเฉพาะในเดือนเมษายน แต่เกษตรกรก็ไม่ได้มีวิธีแก้ปัญหาแต่อย่างใด และไม่เคยมคิดจะเลิกเลี้ยงไก่เพราะปัญหานี้ (ตารางที่ 12.28)

ตารางที่ 12.27 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
น้ำลำห้วย	1	10.0
บ่อน้ำบาดาล	4	40.0
ประปาหรือประปาหมู่บ้าน	7	70.0
อ่างเก็บน้ำ	1	10.0

หมายเหตุ ร้อยละของหัวข้อประเภทแหล่งน้ำเป็นค่าที่คิดจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงทั้งหมด 10 ราย

ตารางที่ 12.28 รายละเอียดปัญหาการขาดแคลนน้ำ สำหรับผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยง

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ		
ไม่มี	9	90.00
มี	1	10.00
ลักษณะปัญหาการขาดแคลนน้ำ		
น้ำแล้ง น้ำไม่เพียงพอ	1	100.00
ความถี่ในการขาดแคลนน้ำ		
ทุก 2 ปี	1	100.00
ช่วงเวลาที่เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำ		
บางเดือนเท่านั้น	1	100.00
การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ		
ไม่ได้แก้ปัญหาลเลย	1	100.00
เคยอยากคิดเปลี่ยนพืชสัตว์ที่ทำหรือไม่		
ไม่คิดเปลี่ยน	10	100.00

หากพิจารณาภาพรวมของความเสี่ยงของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบพันธะสัญญา ถือได้ว่ามีความเสี่ยงในประเด็นของราคาอยู่ในระดับน้อย มีความเสี่ยงในส่วนของการรายได้สุทธิต่อครัวเรือนในระดับปานกลาง แต่เสี่ยงกับอัตราการตายของไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงอยู่ในระดับที่สูง ในส่วนของปัญหาภัยธรรมชาติทั้งจากโรคระบาดและ ฝนแล้ง มีผลต่อการเลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงน้อย นอกจากนี้มีเกษตรกรส่วนน้อยที่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ

การเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงจัดว่ามีความแปรปรวนของผลผลิตในระดับสูง (C.V.=2.18) เนื่องจากมีอัตราการตายของไก่เนื้อในรอบ 10 ปีเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.42 อัตราการตายแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ คือ อัตราการตายน้อยกว่าร้อยละ 2.83 ต่อรุ่น มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 25 อัตราการตายในระดับปานกลาง คือ อัตราการตายที่อยู่ในช่วงร้อยละ 2.83 - 5.22 มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 72.06 ซึ่งเป็นระดับการตายที่มีโอกาสของการเกิดขึ้นสูงที่สุด ส่วนอัตราการตายที่สูงกว่าร้อยละ 5.22 จัดเป็นอัตราการตายในระดับสูง มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 12.61 ส่วนราคาขายไก่เนื้อในรอบ 10 ปีเฉลี่ยอยู่ประมาณ 6.26 บาทต่อกก. โดยมีความแปรปรวนต่ำ (C.V. = 0.21) จากการวิเคราะห์โอกาสของการเกิดขึ้นของราคาในระดับต่างๆ ทำให้ทราบว่าราคาที่สูงกว่า 6.92 บาทต่อกก.จัดว่าเป็นราคาในระดับสูง มีโอกาสของการเกิดขึ้น ร้อยละ 15.94 ถ้าราคาอยู่ในช่วง 5.60 - 6.92 บาทต่อกก.จัดว่าเป็นราคาระดับปานกลาง. มีโอกาสของการเกิดขึ้นร้อยละ 57.97 ระดับราคาที่จัดอยู่ในระดับต่ำ คือ ราคาที่ต่ำกว่า 5.60 บาทต่อกก. มีโอกาสของการเกิดขึ้น ร้อยละ 26.09 การคำนวณหารายได้ที่คาดว่าจะได้รับของการเลี้ยงไก่เนื้อในรอบ 10 ปีได้เท่ากับ 317,320.21 บาทต่อรุ่นโดยกำหนดให้เลี้ยงไก่เนื้อเท่ากับ 30,000 ตัวต่อรุ่น (52,500 กก.) มีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนอยู่ที่ 0.13 จัดว่ามีความเสี่ยงด้านรายได้รวมในระดับต่ำ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกรตัวอย่างในปี 2553 ซึ่งมีต้นทุนเงินสดเฉลี่ยอยู่ที่ 3,041.28 บาทต่อปริมาณการเลี้ยงไก่เนื้อ 1,000 กก. หรือ 159,667.20 บาทต่อการเลี้ยงไก่เนื้อรุ่นละ 30,000 ตัว (52,500 กก.) และมีต้นทุนรวมเท่ากับ 6,895.60 บาทต่อ 1,000 กก. หรือ 362,019 บาทต่อรุ่นหรือต่อ 52,500 กก. (เป็นต้นทุนเงินสดบวกด้วยต้นทุนค่าจ้างแรงงานครัวเรือน ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน และค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ต่างๆ) ขณะที่โอกาสที่เกษตรกรจะได้รายได้สูงกว่าต้นทุนเงินสดเฉลี่ยนั้นมีร้อยละ 100 เพราะรายได้รวมต่ำสุดที่คาดว่าจะได้เท่ากับ 243,162.68 บาทต่อรุ่น แสดงว่าเกษตรกรจะไม่มีโอกาสที่จะขาดทุนเงินสดหรือมีโอกาสที่จะได้ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดเป็นบวกร้อยละ 100 แต่เมื่อหาโอกาสที่จะได้กำไรสุทธิ พบว่า เกษตรกรที่รับจ้างเลี้ยงไก่เนื้อมีโอกาสร้อยละ 16 ที่จะได้กำไรสุทธิ และถ้าคำนวณหาผลตอบแทนจากรายได้รวมที่คาดว่าจะได้รับซึ่งเท่ากับ 317,320.21 บาทต่อการเลี้ยงไก่เนื้อ 30,000 ตัวต่อรุ่น จะได้โอกาสที่จะมีผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดอย่างต่ำ 157,653.01 บาทต่อรุ่น แต่ขาดทุนสุทธิอย่างมาก 43,354.26 บาทต่อรุ่นร้อยละ 26 ผลตอบแทนเหนือต้นทุนเงินสดคิดเป็นต่อวันทำงานอยู่ที่ 70.27 บาทต่อวันทำงาน ซึ่งต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำในพื้นที่ (171 บาทต่อวันต่อคน)

ส่วนการปรับตัวและป้องกันความเสี่ยง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60 ให้ความเห็นว่าการเลี้ยงไก่เนื้อ มีระดับความแปรปรวนของรายได้ต่ำ และเกิดขึ้นนานๆ ครั้ง อีกร้อยละ 30 ระบุว่าความแปรปรวนของรายได้มีระดับปานกลาง และไม่บ่อย อีกร้อยละ 10 ระบุว่าความแปรปรวนของรายได้ปานกลาง และบ่อยๆ โดยจะรับมือในกรณีเกิดความแปรปรวนด้วยลดค่าใช้จ่ายลง (ร้อยละ 20) กู้เงินจากสถาบันการเงิน (ร้อยละ 10) ลดการผลิต (ร้อยละ 20) ใช้เงินออมที่มีอยู่ (ร้อยละ 10) รับจ้างนอกฟาร์ม (ร้อยละ 20) บางรายเลือกที่จะคุยหรือเจรจาท่องรองกับบริษัทหรือนายหน้าคู่สัญญาเมื่อมีปัญหา (ร้อยละ 20) ร้อยละ 20 ระบุว่าจะรวมตัวต่อรองกับบริษัทหรือเอเยนต์ ร้อยละ 20 จะหาอาชีพใหม่ และร้อยละ 20 คิดจะเลิกการผลิต

มาตรการที่เกษตรกรคิดว่าสามารถช่วยป้องกันความเสี่ยงจากความแปรปรวนของรายได้ได้คือ การวางแผนการผลิตใหม่ (ร้อยละ 60) การประกันผลผลิต (ร้อยละ 20) ป้องกันโรคอย่างดีไม่ให้มีการติดเชื้อ (ร้อยละ 10) การเลิกการผลิต (ร้อยละ 10)

12.2.4 ความพึงพอใจ ผลกระทบ และทัศนคติ

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธะสัญญานั้น จากคะแนนเต็ม 10 เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อให้คะแนนความพึงพอใจด้านการมีสัญญาที่ชัดเจนเข้าใจได้ เฉลี่ย 6.8 ความสมบูรณ์ของสัญญาในด้านต่างๆ เฉลี่ย 6.9 การให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดในสัญญามีค่าเฉลี่ยเพียง 5.1 ส่วนความพึงพอใจ

ในด้านประสิทธิผลในการสื่อสารกับเกษตรกรอยู่ในระดับเฉลี่ย 7.33 ซึ่งอยู่ในระดับที่ดี ในด้านการได้รับปัจจัยการผลิต เช่น คุณภาพของปัจจัยการผลิต พันธุ์ เวชภัณฑ์ อาหารสัตว์ ความพอเพียงของปัจจัยการผลิต มีความพึงพอใจในระดับเฉลี่ย 7.9-8.1 สำหรับความพึงพอใจในความสะดวกรวดเร็วในการเบิกจ่ายปัจจัยการผลิตมีค่า 7.4 อย่างไรก็ตามความพึงพอใจต่อราคาปัจจัยการผลิตที่บริษัทจัดให้มีค่าเฉลี่ยต่ำลงคือเพียง 6.7 เท่านั้น

ในด้านความพึงพอใจต่อการรับซื้อผลผลิตโดยรวมอยู่ระดับเฉลี่ย 7.84 ความเชื่อถือได้และความสะดวกเร็วในการจ่ายเงิน เกษตรกรมีความพึงพอใจ 6.98 ส่วนความพอใจในด้านความมั่นคงหรือขนาดของบริษัทอยู่ในระดับเฉลี่ย 7.7 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูง

ความพึงพอใจในด้านเทคโนโลยีการผลิตอยู่ในระดับเฉลี่ย 7.2 ในด้านความแปรปรวนทางราคามีความพึงพอใจระดับเฉลี่ย 6.53 ด้านผลผลิตที่ได้ 6.2 ด้านคุณภาพผลผลิต 7.1 แต่เรื่องการที่บริษัทยอมหรือไม่ยอมลดหนี้บางส่วนสำหรับค่าปัจจัยการผลิตหากเกิดผลเสียหายกับผลผลิตจากภัยธรรมชาติ เกษตรกรมีความพึงพอใจเฉลี่ยเพียง 5.1

เกษตรกรมีความพึงพอใจด้านการรับซื้อตามราคา ที่กำหนดเท่ากับ 7.3 และตามปริมาณที่กำหนดเท่ากับ 7.7 การขายผลผลิตได้อย่างแน่นอนเฉลี่ย 8.4 ซึ่งมีค่าสูงที่สุดในกลุ่มสัดส่วนการรับซื้อเกินกว่าที่ระบุในสัญญา 7.4 ในด้านความเหมาะสมของราคาที่กำหนด มีความพึงพอใจเฉลี่ยเพียง 6.9

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงในกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 40 ระบุว่าผลกระทบทางลบกับรายได้ของเกษตรกรในรอบ 3 ปี โดยร้อยละ 50 ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ระบุว่ารายได้อาจลดลง ร้อยละ 1-20 เกษตรกรร้อยละ 60 ของผู้เลี้ยงไก่เนื้อทั้งหมด ระบุว่าไม่มีผลกระทบทางลบ เกษตรกรถึงร้อยละ 90 ระบุว่าการเลี้ยงไก่เนื้อมีรายได้จากการผลิตในระบบพันธะสัญญามากกว่าการผลิตแบบอื่นที่เคยทำ ส่วนร้อยละ 10 ระบุว่ามิรายได้จากการเลี้ยงไก่เนื้อไม่มากกว่าการผลิตแบบอื่นที่เคยทำโดยให้เหตุผลที่เลือกเลี้ยงไก่เนื้อว่าเป็นเพราะรายได้ดี/มั่นคง มีตลาดรองรับแน่นอน (ร้อยละ 30) มั่นใจในบริษัท และ บริษัทดูแลดี ไม่มีความเสี่ยง (ร้อยละ 10) มีปัจจัยการผลิตและทุนให้ (ร้อยละ 10) มีความรู้/มีประสบการณ์ในการทำมาก่อน ครอบครัวเคยทำมาก่อน (ร้อยละ 10) ลองดูว่าผลตอบแทนจะดีกว่าทำอย่างอื่นหรือไม่/หาอาชีพใหม่ (ร้อยละ 10) อย่างไรก็ตาม มีเกษตรกรบางรายให้เหตุผลว่าที่เลี้ยงไก่เนื้อเพราะเห็นเพื่อนบ้าน

ญาติพี่น้องทำและมีรายได้ดี มีคนแนะนำ (ร้อยละ 10) ในด้านผลกระทบทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 60 ให้ข้อมูลว่าไม่มีผลกระทบเชิงลบ ส่วนร้อยละ 30 ระบุว่าผลกระทบทางลบด้านสังคมเพราะการมีกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้าน เกษตรกรร้อยละ 40 ระบุว่าผลกระทบเชิงบวกในประเด็นการสร้างรายได้ให้คนในหมู่บ้าน (ร้อยละ 50 ของผู้ได้รับผลกระทบ) ทำให้มีความร่วมมือกัน สามัคคีกันในหมู่บ้าน (ร้อยละ 50) ของผู้ได้รับผลกระทบ) ส่วนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 60 ที่เห็นว่าการเลี้ยงไก่เนื้อส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเห็นว่ามีกลิ่นเหม็น และแมลงวันรบกวน มีผลทำให้น้ำเน่าเสีย ขณะที่ มีเกษตรกรร้อยละ 10 ที่เห็นว่ามีผลกระทบด้านบวกต่อสิ่งแวดล้อมเพราะปุ๋ยขี้ไก่ สามารถขายหรือแจกให้เพื่อนบ้านได้

ในด้านทัศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงต่อเกษตรกรพันธะสัญญา พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อเกษตรกรพันธะสัญญา โดยเกษตรกรทุกคนเห็นว่า 1) เกษตรพันธะสัญญาทำให้เกษตรกรตั้งใจควบคุมการผลิตมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพดีขายได้ในราคาประกันที่สูง 2) ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องระบบการผลิตที่ช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น 3) ได้เรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ 4) ปัจจัยการผลิตที่บริษัทแนะนำเป็นปัจจัยการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 90 เห็นว่าเป็นการช่วยให้ได้จำนวนผลผลิตที่แน่นอนอีกทั้งทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 80) แต่ก็มีทัศนคติในบางประเด็นที่ไม่ค่อยดีต่อเกษตรกรพันธะสัญญา เช่น เกษตรกรทุกคนระบุว่าเป็นการเลี้ยงแบบระบุวิธีการผลิตไว้ชัดเจนไม่สามารถใช้วิธีการผลิตอื่นได้ ร้อยละ 90 เห็นว่าเป็นการทำให้ขาดอิสระในการเลือกเลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 70 ระบุว่าทำให้ขาดอิสระในการขายผลผลิต

12.2.5 สรุปการผลิตไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงในระบบพันธะสัญญา

โดยสรุป การเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงในระบบพันธะสัญญา ในปีการเลี้ยง 2553 หากพิจารณาต้นทุนทั้งหมดโดยเฉลี่ยเกษตรกรขาดทุนจำนวน 0.8 บาทต่อ กก. มีผลตอบแทนต่อแรงงานครัวเรือน ราว 70 บาทต่อวัน เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่าแรงงานจ้างเฉลี่ยในพื้นที่ซึ่งมีค่าประมาณ 171 บาทต่อวัน จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนต่อจำนวนแรงงานครัวเรือนในกรณีไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงมีค่าต่ำกว่าค่าแรงงานจ้างเฉลี่ยต่อวันอย่างไรก็ตามมีเกษตรกรที่ได้กำไรอยู่ เมื่อคิดต้นทุนทั้งหมดในปีการเลี้ยง 2553 เกษตรกรร้อยละ 60 ได้กำไร แต่เนื่องมาจากผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงมีการกระจายระดับสูงมาก ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดมีค่า 5.07 เกษตรกรที่ขาดทุนมีการขาดทุนจากการคิดต้นทุนทั้งหมดสูงสุดถึงช่วง 6-8 บาทต่อกก. ในขณะที่เกษตรกรผู้ที่ได้กำไรมีกำไรอยู่ในช่วง 4-6 บาทต่อกก.เท่านั้น ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดติดลบ

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงประสบปัญหาโรคระบาดมากที่สุด ซึ่งอาจทำให้ผลผลิตเสียหายร้อยละ 1.2 ด้านความพึงพอใจ เกษตรกรมีความพึงพอใจในด้านการรับซื้อในระดับ 7.8/10 แต่ความเหมาะสมของราคา มีความพึงพอใจปานกลาง 6.9/10 ส่วนความพึงพอใจด้านเทคโนโลยี มีความพึงพอใจในระดับ 7.2/10 ส่วนในด้านสัญญา มีความพึงพอใจ 6.5/10 เกษตรกรถึงร้อยละ 90 ระบุว่า การ

เลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงมีรายได้มากกว่าการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์อื่น และคิดว่า การเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงมีผลด้านบวกทางรายได้ และมีเกษตรกรถึงร้อยละ 60 ที่คิดว่าการเลี้ยงไก่เนื้อรับจ้างเลี้ยงมีผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมเพราะมีกลิ่นเหม็น แมลงวันรบกวนและส่งผลกระทบต่อสุขภาพ

